

IVA

Studiedienst van de Vlaamse Regering

Jaarverslag 2008

1. Algemeen

Oprichting IVA Studiedienst van de Vlaamse Regering - juridisch kader

De IVA Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR) is opgericht bij besluit van de Vlaamse Regering van 3 maart 2004. Het is een agentschap zonder rechtspersoonlijkheid.

Het agentschap is operationeel sinds 1 april 2006 (besluit van de Vlaamse Regering van 10 maart 2006). Mevrouw Josée Lemaître heeft als administrateur-generaal de leiding van deze dienst.

De IVA Studiedienst van de Vlaamse Regering kreeg als startformatie het personeel van de administratie Planning en Statistiek (APS, 33 personen) en 10 personeelsleden van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien (CBGS). De transitie van het personeel werd geregeld bij besluit van 1 april 2006. Eind december 2008 werd een personeelsplan goedgekeurd (budgetneutraal) waarin 44,8 VTE functies worden voorzien om de opdrachten die in de beheersovereenkomst zijn beschreven, uit te voeren.

De beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering vertegenwoordigd door minister-president Kris Peeters en de Studiedienst van de Vlaamse Regering werd in december 2007 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

2. Opdrachten

2.1 Missie en visie

De Studiedienst ondersteunt de Vlaamse Regering en stimuleert haar tot het voeren van een **onderbouwd, geïntegreerd en toekomstgericht beleid**.

De Studiedienst wil een **onafhankelijke antenne** zijn die **breedmaatschappelijke signalen opvangt, demografische, cultureel-maatschappelijke en macro-economische ontwikkelingen bestudeert** en de Vlaamse overheid **attendeert** op relevante kansen of bedreigingen voor Vlaanderen in een inter-regionaal kader en in een langere termijnperspectief. Hij verwerft kennis, ontsluit en bewerkt data en stelt wetenschappelijke inzichten op een neutrale, gestructureerde wijze meteen ter beschikking van de Vlaamse overheden en hun diensten.

Hij zal de **draaischijf zijn van officiële beleidsdata van de Vlaamse overheid**.

De Studiedienst heeft geen statuut van wetenschappelijke instelling maar hanteert weliswaar hoge standaarden voor wetenschappelijk onderzoek en statistiek. De Studiedienst wil een **betrouwbare en gezaghebbende adviseur** voor de Vlaamse overheid zijn. Respect voor bescherming van gevoelige informatie en kwaliteit van eigen onderzoek, zijn dan ook belangrijke waarden voor dit agentschap. De kwaliteit van de gebruikte bronnen moet gekend en valide zijn.

De Studiedienst opereert **binnen een overheidscontext**. Hij zal daarom bij de kennisverzameling, ontsluiting en analyse uitgaan van beleidsvraagstukken. Hij respecteert het politieke primaat en zal bij de advisering rekening houden met meerdere invalshoeken.

De Studiedienst streeft voortdurend naar verbetering van het beleidsvoorbereidend en -evaluerend werk van de Vlaamse overheid en wil daarom de andere diensten stimuleren om beleidsimpact en beleidsresultaten continu en kwaliteitsvol te registreren.

De Studiedienst stelt daarom zijn kennis en expertise op het gebied van statistiek, survey, monitoring, toekomstverkenningen en beleidsevaluatieonderzoek ter beschikking van de Vlaamse overheden en stemt telkens opnieuw zijn dienstverleningsaanbod af op de behoeften van de klanten.

2.2 De omgeving

Prioritaire klanten en opdrachtgevers

De **opdrachtgevers** van de Studiedienst zijn de minister-president, de leden van de Vlaamse Regering en hun diensten. Het zijn tevens de **prioritaire klanten en gebruikers**. Het Vlaams Parlement, de lokale besturen zijn belangrijke klanten en kunnen via de functioneel bevoegde minister, ook vragen voor ondersteuning stellen. De onderzoeksinstellingen, de middenveldorganisaties, de media en de geïnteresseerde burgers zijn gebruikers van de producten die de Studiedienst vrij ter beschikking stelt. Deze groepen kunnen eveneens partner zijn bij het realiseren van gemeenschappelijke doelstellingen. Dit kan gebeuren in het kader van beleidsprogramma's die ministeriebreed worden opgezet (zoals Pact van Vlaanderen 2020) of in het kader van specifieke projecten waarvoor SVR een coördinerende rol is toegewezen (bv. VRIND). Dit kan vorm krijgen als een samenwerkingsverband of als een inschrijving op bestekken die worden uitgeschreven. Voorbeeld is de samenwerking tussen de Studiedienst en de Vereniging van Vlaamse Provincies en Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten in het kader van de lokale statistieken.

Het zijn vooral de prioritaire en belangrijke klanten die de Studiedienst aanzetten om meer prestaties te leveren. Volledig nieuwe opdrachten kunnen echter enkel gegeven worden mits hierover een akkoord is bereikt binnen het kader van de beheersovereenkomst.

De Studiedienst kan, binnen zijn missie, op **eigen initiatief** nieuwe activiteiten ontplooiën. Hierover wordt met de minister-president onderhandeld en wordt een akkoord nagestreefd met betrekking tot de inzet van bijkomende middelen of over interne heroriëntaties. Voorbeeld is het onderzoeksprogramma en de deelname aan internationale netwerken.

Andere actoren in de omgeving

De opdrachten van de Studiedienst zijn op sommige punten minder scherp afgebakend. Dit heeft voor- en nadelen. Het voordeel is dat hierdoor flexibel kan omgegaan worden met nieuwe uitdagingen, opportuniteiten voor SVR. Het nadeel is dat het profiel minder duidelijk is. Er kunnen allerlei vragen aan SVR worden gesteld. Doordat naar best vermogen hierop antwoorden worden gegeven, wordt de indruk gewekt dat de Studiedienst een vraagbaken is voor een ruime waaier van thema's en groepen.

De taken moeten daarom continu worden herzien in functie van de gegeven kernopdrachten en de sterkten van de organisatie enerzijds en een aantal nieuwe niches die zich aanmelden en interessant kunnen zijn voor de toekomstige ontwikkeling van SVR anderzijds. SVR kan hierover echter maar in beperkte mate zelf beslissen. Hij wordt aangestuurd door het politieke niveau via de beheersovereenkomst en beschikt zelf maar over zeer beperkte middelen (zie verder).

Ook andere diensten zijn na BBB nog in evolutie (en komen nu op kruissnelheid). Daarnaast is ook de externe omgeving dynamisch waardoor SVR als agentschap alert moet blijven om een relevante positie te behouden.

Op basis van vragen blijkt er onduidelijkheid te zijn over de positie van SVR als studiedienst en het wetenschapsbeleid van de Vlaamse overheid. Er is geen structurele band tussen de Studiedienst van de Vlaamse Regering en de **Steunpunten** waarmee de verschillende vakministers en de minister bevoegd voor wetenschapsbeleid een beheersovereenkomst hebben afgesloten. Het departement EWI heeft in dit dossier een coördinerende taak en volgt de werkzaamheden van deze steunpunten op.

De steunpunten zijn meestal een consortium van meerdere universiteiten en hogescholen met het doel de kennis op Vlaams niveau te bundelen en tot een hoger niveau te tillen dat Europees ook enig impact heeft. SVR is in een aantal werkgroepen gevraagd om als expert deel te nemen aan de bespreking van onderzoeksprojecten en is lid van de stuurgroep van het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen.

De steunpunten hebben naast beleidsgericht onderzoek ook de opdracht om gegevens te verzamelen en indicatoren conceptueel uit te werken. Sommige steunpunten doen beroep op SVR voor het aanvragen van data. De steunpunten blijven eigenaar van hun databestanden en intellectuele inspanningen.

Het globale overzicht over de wetenschappelijke publicaties is terug te vinden op een gemeenschappelijke website van de steunpunten.

Daarnaast kunnen **academische onderzoeksinstellingen** langlopende onderzoeksprojecten uitvoeren dankzij financiering die afkomstig is van onderzoeksprogramma's op Vlaams (bv. IWT, Vriwta), federaal (DWTC) of Europees niveau.

Vaak krijgen zij opdrachten die de Studiedienst ook interesseren gezien hun domeinoverschrijdend en toekomstgericht karakter. SVR participeert daarom aan enkele externe projecten zodat hij op de hoogte blijft van de ontwikkelingen in het onderzoekslandschap in Vlaanderen. Voor de meeste onderzoeksprojecten beperkt deze samenwerking zich tot deelname aan de begeleidende stuurgroep (zie overzichtnetwerken). Voor een beperkt aantal onderzoeksprojecten is SVR een partner in het onderzoek. Voorbeelden zijn de deelname aan het IWT-project over de gevolgen van echtscheiding en de deelname aan de enquête over generations and gender gesteund door federale POD Wetenschapsbeleid en ADSEI. Over deze onderzoeksprojecten bestaat geen globaal overzicht voor het ministerie van de Vlaamse overheid.

Voor wat de beleidsopvolging en monitoring betreft, heeft de Studiedienst een expliciete opdracht (oprichtingsbesluit) op het gebied van externe omgevingsmonitoring. In dit kader wordt vijfjaarlijks, in aanloop naar de verkiezingen van een nieuw Vlaams Parlement een algemene omgevingsanalyse opgesteld. In de beleidsnota Statistiek 2004-2009 werd aan SVR de opdracht gegeven jaarlijks een rapport aan de regering voor te leggen met een beschrijving van de belangrijkste resultaten van het gevoerde beleid onder de vorm van indicatoren (VRIND). Daarnaast geeft de regering of de minister-president rechtstreeks opdrachten met betrekking tot het opvolgen van domeinoverschrijdende beleidsplannen zoals Pact Vilvoorde, voortaan Pact Vlaanderen 2020, Limburgplan, Lissabonstrategie.

SVR is verantwoordelijk voor de verzameling van de data en de commentaren bij de indicatoren. De opvolging van het eigenlijke beleid gebeurt onder coördinatie van de **Stafdienst van de Vlaamse Regering** (Departement DAR).

In het departement DAR zit ook een aantal teams met een coördinerende opdracht voor het voeren van een gecoördineerd beleid (gelijkenkansen, Brussel, Vlaamse Rand, duurzame ontwikkeling). SVR werkt aan deze opdrachten mee als ondersteunende instantie voor het leveren van data, begeleiden van onderzoeksopdrachten in opdracht van de coördinerende minister.

Door sommige leden van de regering wordt op SVR beroep gedaan als het gaat om het ontwikkelen van opvolgingsinstrumenten (indicatoren) voor horizontale beleidsthema's zoals stedenbeleid, armoedeproblematiek, ICT-bezit en -gebruik, ...De selectie van de indicatoren gebeurt in overleg met de coördinerende minister en zijn diensten. Vaak ging aan de opdracht een onderzoeksopdracht vooraf waarin al een concept werd uitgewerkt. Voor de dataverzameling is SVR afhankelijk van de registratie door de departementen en agentschappen en van de resultaten van (inter)nationale surveys.

De FOD Economie, Algemene Directie Statistiek heeft binnen de Belgische context een monopoliepositie t.a.v. **internationale statistiekinstellingen en het programma voor Belgische openbare statistieken**. Hij bepaalt de spelregels voor de organisatie van internationaal vergelijkbare surveys en dataverzameling. SVR vraagt samen met de andere gewestelijke overheden meer structureel overleg onder meer via de oprichting van het Coördinatiecomité (al aangekondigd in statistiekwet van 1961). SVR is door de Vlaamse Regering aangeduid om haar te vertegenwoordigen op federale statistiekfora (Hoge Raad voor de Statistiek, wetenschappelijk begeleidingscomité INR, Coördinatiecomité Statistiek). Er wordt momenteel op ad hoc basis samengewerkt met het Planbureau, ADSEI en NBB, veelal op vraag van de gewesten, die de tekorten aan relevante regionale statistieken versneld willen oplossen en bereid zijn hiervoor te cofinancieren.

2.3. Strategische doelstellingen

De strategische doelstellingen van de Studiedienst van de Vlaamse Regering bouwen voort op de missie en op de taken die hem zijn opgedragen bij de oprichting:

- A. SVR verricht **multidisciplinair onderzoek** op basis van eigen surveys of secundaire databestanden teneinde ontwikkelingen **beter te begrijpen en te verklaren**. Hij zoekt naar **domeinoverschrijdende samenhangen**, beschrijft **regionale en (inter)nationale trends**, ontwikkelt **modellen** en verkent mogelijke **toekomstige ontwikkelingen**.
- B. SVR ontwikkelt **indicatoren** die de Vlaamse overheid attenderen op **ontwikkelingen in de samenleving en effecten van het overheidsoptreden**.
- C. SVR ontwikkelt diverse **instrumenten** om de inspanningen van de Vlaamse overheid op het gebied van **statistiekproductie, dataontsluiting en -beheer** bij de Vlaamse administratie te **coördineren**.
- D. SVR ontwikkelt, rekening houdende met internationale en wetenschappelijk aanvaarde kwaliteitsstandaarden, **instrumenten die bijdragen tot een kwaliteitsverbetering van de statistiekproductie, surveyonderzoek, omgevingsmonitoring en toekomstverkenningen**.
- E. SVR stelt op eigen initiatief of op vraag zijn **expertise ter beschikking** van de Vlaamse overheid en zijn diensten in het kader van hun beleidsvoorbereidende en –evaluerende opdrachten.

3. Activiteiten met betrekking tot onderzoek

3.1. Onderzoek op eigen initiatief

De Studiedienst verricht onderzoek over thema's die passen onder volgende onderzoekslijnen:

Demografische ontwikkelingen

- a. demografische conjunctuuranalyses inclusief projecties
- b. sociale demografie (wisselwerking tussen demografische evolutie en maatschappelijke ontwikkelingen)

Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen

- a. aspecten van ontgroening en vergrijzing
- b. sociale cohesie, inclusie, uitsluiting en armoede
- c. kwaliteit van het leven
- d. relaties tussen burger en overheden en rol van overheid
- e. kennis- en informatiemaatschappij
- f. combinatieproblematiek en tijdsverdeling
- g. doelmatigheid van maatschappelijke voorzieningen
- h. culturele verschuivingen in waarden, houdingen en gedragingen
- i. kinderrechten en jeugdproblematiek

Macro-economische ontwikkelingen

- a. vooruitzichten voor Vlaamse economie inclusief modellering
- b. structuuranalyse van Vlaamse economie met regionale benchmarking

Ieder jaar legt de Studiedienst een ontwerp van onderzoeksprogramma voor aan de minister-president. Dit programma wordt na goedkeuring bekend gemaakt via de SVR-website en via extranet ten behoeve van de Vlaamse overheid.

De beheersovereenkomst legt als prestatienorm de publicatie van minimaal 4 rapporten en 1 studie op.

In de loop van 2008 zijn er in totaal **zes SVR-Rapporten en twee SVR-Studies** gepubliceerd die aan de aangekondigde onderzoekslijnen kunnen worden toegewezen:

Demografische ontwikkelingen

- **SVR-Rapport 2008/2: Paul Willems, Migratiebewegingen in het Vlaamse Gewest in de periode 1997-2006**

Het rapport biedt een analyse van de in- en uitwijkingen in het Vlaamse Gewest voor de periode 1997-2006. De globale evolutie maar ook de evoluties naar leeftijd, nationaliteit en plaats van herkomst of bestemming komen in beeld. De analyse gebeurde op basis van de data die de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) jaarlijks ter beschikking stelt.

Concreet gaat de aandacht uit naar de migratiestromen met het buitenland, naar de intergewestelijke migratiestromen in België en naar de gemeentegrensoverschrijdende migratiestromen binnen het Vlaamse Gewest, voornamelijk in de Vlaamse Rand, de centrumsteden en de kust. De evolutie in de periode 1997-2006 wordt bestudeerd. Het Vlaamse Gewest wordt steeds meer een immigratieland. Migraties zijn nu al de belangrijkste factor van bevolkingsgroei.

Tevens wordt een omvangrijke en in de observatieperiode alsmaar toenemende netto-inwijking vanuit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vastgesteld. In hoofdzaak gaat het hier om een verhuisbeweging van jonge gezinnen (28 tot 40-jarigen en hun kinderen van 0 tot 9 jaar) vanuit de hoofdstad naar perifere gemeenten in Vlaams- of in Waals-Brabant. Voor de Vlaamse Rand betekent het een wezenlijke migratiedruk die gepaard gaat met een uitwijking van eigen inwoners naar de rest van het Vlaamse Gewest of, zij het in mindere mate, naar Wallonië.

Voor het ganse Vlaamse Gewest wordt trouwens al jarenlang een lichte maar niettemin toenemende netto-uitwij-

king naar het Waalse Gewest vastgesteld. Het beeld voor de Vlaamse centrumsteden is divers, maar de belangrijkste vaststelling is toch dat de groei van de grotere steden vooral door een sterk toenemend migratiesaldo met het buitenland bepaald wordt terwijl het binnenlandse migratiesaldo vaak negatief is. Vooral personen in de leeftijds-groep van de jonge gezinnen blijven nog wegtrekken. De kust anderzijds blijft bekoren als vestigingsplaats voor senioren vanuit het hele binnenland.

Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen

- **SVR-Rapport 2008/3: Edith Lodewijckx, Veranderende leefvormen in het Vlaamse Gewest, 1990-2007 (en 2021). Een analyse van gegevens uit het Rijksregister**

Het rapport beschrijft aan de hand van gegevens uit het Rijksregister hoe de leefvormen veranderden tijdens 1990-2007. Mensen leven nu in andere, meer diverse samenlevingsverbanden dan zeventien jaar geleden. Globaal bekeken deelt men steeds minder vaak een huishouden met een partner. Het samenwonen met een partner én met kinderen gaat sterk achteruit. Samenwonen met een partner zonder thuiswonende kinderen komt frequenter voor. Er wordt steeds minder op basis van een huwelijk samengewoond. Niet-gehuwd samenwonen met een partner wint aan belang. Globaal woont men steeds minder met kinderen samen. Men leeft wel vaker met kinderen én niet-gehuwd met een partner en men is ook iets vaker een alleenstaande ouder. Voor de kinderen betekent dit dat zij vaker opgroeien in een niet-klassiek gezin. Steeds meer mensen wonen alleen en meer mensen wonen collectief. Uiteraard variëren de leefvormen grondig met de leeftijd maar ook met het geslacht en de burgerlijke staat. Het rapport schetst verder aan de hand van projectieresultaten de voorziene veranderingen tegen 2021.

- **SVR-Rapport 2008/4: Dries Verlet, Good governance, corporate governance, government governance: what's in a name? Een theoretische situering van Beter Bestuurlijk Beleid**

"Good governance" is een concept dat in diverse contexten opduikt. Dit was onder meer het geval naar aanleiding van de hervorming Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) en recent in de discussies inzake de efficiëntie en effectiviteit binnen de publieke sector.

Naast de aandacht voor de invulling van het concept behoorlijk bestuur of "good governance", staat de auteur stil bij de notie "Beter Bestuurlijk Beleid" en hoe dit binnen de Vlaamse context gestalte kreeg. Dit streven naar een "Beter Bestuurlijk Beleid" plaatst hij in een bredere context. De literatuurstudie en een analyse van een aantal "best practices" moet ons in staat stellen om een beeld te schetsen van wat nu de essentiële elementen zijn van "good governance". In deze studie staat men ook even stil bij een aantal aandachtspunten in de meting en de analyse van de mate van deugdelijk bestuur.

Het is uiteraard een feit dat elke zichzelf respecterende overheid streeft naar een deugdelijk bestuur. Hoe men dit deugdelijk bestuur invult, is heel verschillend. Dit kan niet los worden gezien van de normatieve dimensie eigen aan het "goede" of "deugdelijke" van het bestuur. Deze invulling wordt mede bepaald door het heersende politieke klimaat en economische inzichten, maar ook de bredere culturele setting. Bij het implementeren van diverse elementen eigen aan deugdelijk bestuur is het dan ook cruciaal om aandacht te besteden aan de specifieke context waarin deze elementen en principes moeten worden toegepast.

"Good governance" is een veelzijdig concept. De studie maakt het onderscheid tussen de eerder structurele, de eerder procesmatige en de eerdere culturele dimensie, hoewel deze ook niet geheel los van elkaar zijn te zien. Wat de structurele en de procesmatige dimensie van "good governance" betreft, is er in Vlaanderen onder impuls van BBB al een belangrijke weg afgelegd. Zo onderkent onder meer de OESO dat met het Beter Bestuurlijk Beleid de Vlaamse overheid erin slaagde om een consistente set van managementhervormingen door te voeren. De culturele dimensie daarentegen blijkt wat weerbarstiger te zijn. Deze dimensie verdient dus de nodige aandacht. Of er daadwerkelijk behoefte is aan nog een extra code, is nog maar de vraag. Niettemin is een integratie en/of positionering van de al bestaande instrumenten aangewezen.

De Vlaamse overheid heeft er baat bij om werk te maken van een gedragen visie op wat het deugdelijk bestuur inhoudt. Op die manier kan men initiatieven, bijvoorbeeld inzake efficiëntie en effectiviteit, beter plaatsen in hun context.

- **SVR-Rapport 2008/5: Christine Van Peer, Kinderwens in Vlaanderen. Een sociaaldemografische profielschets**

Dit rapport beschrijft de kindwens van de Vlaamse bevolking en de evolutie hierin gedurende de voorbije decennia. Via een multinomiale logistische regressie-analyse wordt getracht te verklaren welke factoren een rol spelen bij het finaal gewenst kindertal. Vlaanderen wordt daarbij binnen Europese context gepositioneerd. Daarna wordt een gedetailleerd sociaal-demografisch profiel van de Vlaamse kindwens gemaakt. Vervolgens wordt nagegaan hoe de gewenste en de gerealiseerde vruchtbaarheid zich tot elkaar verhouden. Welke vrouwen bereiken al dan niet hun

gewenst kindertal? Waarom bereiken vrouwen al dan niet hun vooropgesteld aantal kinderen? Aan de hand van een binaire logistische regressie-analyse wordt nagegaan welke obstakels spelen bij het realiseren van het vooropgesteld gewenst aantal kinderen. Tot slot wordt ingegaan op de rol die het beleid mogelijk kan spelen.

- **SVR-Rapport 2008/6: Myriam Vanweddingen, Leren een leven lang in Vlaanderen?**

Levenslang leren is niet alleen van belang voor het concurrentievermogen en de (blijvende) inzetbaarheid van de mensen; maar ook voor sociale integratie, actief burgerschap en persoonlijke ontwikkeling van de bevolking. Maar hoe kijkt de (Vlaamse) bevolking zelf hier tegenaan? In welke mate zijn ze overtuigd van de levenslang leren visie? Wat is de houding van de Vlaamse inwoners tegenover levenslang leren?

Zetten ze deze houding ook consequent om in daden? In welke mate nemen de Vlamingen deel aan bijkomende opleiding(en)? Wat is de reden om een bijkomende opleiding te volgen of net niet?

Met dit SVR-Rapport tracht de Studiedienst van de Vlaamse Regering op deze vragen een antwoord te bieden. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de SCV-survey. Bij de analyses wordt zowel naar verschillen als gelijkenissen tussen de Vlamingen gezocht en dit naar een aantal achtergrondkenmerken.

- **SVR-Studie 2008/1: Walter Van Dongen, Naar een democratische arbeidsverdeling in Vlaanderen en Europa? Het Combinatiemodel als basis voor een geïntegreerd beleid; Van Dongen.** Van SVR-Studie 2008/1 is tevens, onder eigen beheer van de auteur, een Engelstalige versie verschenen: *Towards a democratic division of labour in Europe? The Combination Model as a new integrated approach to professional and family life* [The policy Press, University of Bristol]. Een PDF-bestand is beschikbaar op de SVR website.

Deze studie is het resultaat van een interactief onderzoeksproces gedurende de voorbije twintig jaar. Tijdens die periode is de 'combinatie van beroeps- en gezinsarbeid' een centraal beleidsthema geworden in de moderne democratische landen. Het is een centrale motor van het dagelijks leven van mannen en vrouwen binnen hun gezin en andere organisaties.

In dit boek wordt het Combinatiemodel gepresenteerd als een wetenschappelijk instrument voor de studie van de dagelijkse arbeidsverdeling van mannen en vrouwen en in het verlengde daarvan voor de ontwikkeling van een geïntegreerd beleidsprogramma. Het Combinatiemodel is gebaseerd op de permanente interactie van de conceptuele, empirische en normatieve benadering. Het model is niet in een Vlaamse cocon tot stand gekomen maar door interactie met soortgelijke 'integrerende' modellen in het buitenland. Zowel de gelijkenissen als de verschillen tussen deze modellen zijn belangrijk. Zo waren deze modellen nuttig voor de uitwerking en verbetering van het Combinatiemodel. Daarom werden deze modellen bondig toegelicht: het Combinatiescenario, het model van de Transitionele Arbeidsmarkten, het 'Flexicurity' model, het Tweeverdiener-Tweeverzorgermodel en het Universeel Zorgverlenermodel.

De voorbije jaren werd het Combinatiemodel verder uitgediept als wetenschappelijk instrument en toegepast op een brede maatschappelijke context, uitgaande van een permanente wisselwerking tussen de conceptuele, empirische en normatieve dimensie. In de studie worden deze componenten afzonderlijk voorgesteld om een bevattelijk geheel aan te bieden. Die wisselwerking kan makkelijker zichtbaar worden gemaakt in workshops, seminars, cursussen enz.

Algemeen gezien laat de studie zien dat het Combinatiemodel voor alle democratische landen een solide basis vormt voor een geïntegreerd beleid voor de toekomstige verdeling van beroeps- en gezinsarbeid. Alle landen staan immers voor dezelfde grote uitdagingen. Hoewel vaak de verschillen tussen landen in het daglicht worden gezet, worden hier vooral de sterke gelijkenissen in de evolutie van de arbeidsverdeling getoond. De grotendeels gelijke basisstructuur van de arbeidsverdeling in de Europese (en andere westerse) landen is een belangrijk uitgangspunt voor een geïntegreerd en doelmatig combinatiebeleid in een democratisch Europa, vanzelfsprekend met de nodige diversiteit tussen en binnen de verschillende landen en regio's. Uiteraard is deze vaststelling ook belangrijk voor het combinatiebeleid in Vlaanderen/België.

- **SVR-Studie 2008/2: Dries Verlet & Carl Devos (red.), Over beleidsevaluatie: van theorie naar praktijk en terug.** SVR/Studie 2008/2 is in 2008 gepubliceerd maar zal slechts eind maart 2009 worden verspreid tijdens een 'publieksmoment'.

Deze SVR-Studie komt voort uit een workshop over beleidsevaluatie die de redacteuren in 2008 organiseerden naar aanleiding van het Politicologenetmaal ("Beleidsevaluatie: doel of middel?"). De bijdragen die op dit congres werden gepresenteerd werden herwerkt. Hierbij werd er gestreefd naar een evenwicht tussen theoretische analyses en toegepast onderzoek. Aan deze studie werkten zowel academici als mensen uit de beleidspraktijk in Vlaanderen en Nederland mee. In deze studie vindt men diverse theoretische bijdragen terug over het wezen, de rol en de (vermeende) invloed van beleidsevaluatie in de publieke sector in Vlaanderen en Nederland. Diverse bijdragen bestaan ook uit een concrete toepassing van beleidsevaluatieonderzoek op een diversiteit van beleidsdomeinen. Verder is er een ontwerp van beleidsevaluatie opgenomen in deze SVR-studie.

- Naast deze twee studies is in de loop van 2008 nog een derde SVR-Studie aangemaakt (SVR-Studie 2009/1): **Ronald Schoenmaeckers & Lieve Vanderleyden (Ed.), *Population Ageing. Towards an Improvement of the Quality of Life?*** Het boek is midden februari 2009 beschikbaar voor verspreiding.

Studies 2008/2 en 2009/1 zijn beide gebaseerd op referaten gehouden tijdens een studiedag. Voor SVR-Studie 2008/2 was dit een workshop 28-29 mei over beleidsevaluatie georganiseerd naar aanleiding van het Politicologenetmaal 2008 "Beleidsevaluatie: doel of middel?" Voor SVR-Studie 2009/1 betrof het de internationale conferentie over het thema 'Bevolkingsveroudering' georganiseerd op 1 maart 2007 door het Belgische Platform Bevolking en Ontwikkeling.

Macro-economische ontwikkelingen

- **SVR-Rapport 2008/1: Thierry Vergeynst & Dirk Festraets, *Structuur van de Vlaamse uitvoer en kortetermijnprognose***

Deel I situeert, bij gebrek aan Vlaamse data, het belang van de Belgische dienstenhandel binnen de totale handel. Ook wordt aandacht geschonken aan de verdeling volgens handelspartner van onze dienstenhandel. Deel II is gewijd aan de eigenlijke Vlaamse goederenhandel. Onze handelspatronen worden zoveel mogelijk vergeleken met die van onze buurlanden. De handel wordt niet alleen opgesplitst volgen handelspartner of goederengroep. Er wordt ook nagegaan in welke goederen we een handelsvoordeel hebben (comparatieve voordelen), in welke mate de handel technologie-intensief (dan wel arbeidsintensief) is en in hoeverre de verdeling over productgroepen verschilt tussen de in- en uitvoerzijde (Grübel-Lloyd-indices). Ten slotte worden onze marktaandelen bestudeerd. Deel III begint met de constructie van een coherente Vlaamse exportreeks. Nadien wordt een kortetermijnprognose ondernomen tot en met het eerste kwartaal 2008.

Naast deze SVR-publicaties hebben verschillende SVR-medewerkers ook artikels geschreven voor **externe wetenschappelijke publicaties** (naam van de SVR-medewerker staat in vet aangeduid):

Demografische ontwikkelingen

- **Willems, P.** (2008), *Bevolkingsvooruitzichten Vlaams Gewest, 2004-2025*, in: *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060*, pp. 19-22, Planning Paper 105 (mei), Federaal Planbureau

Sociaalmaatschappelijke ontwikkelingen

- **Bral L.** (2008). Vertrouwen van de Vlamingen in justitie en politie. *Pantopicon*, 29(1), 50-52.
- Bronselaer, J. , **M. Callens** and L. Van den Boer (2008), *Het subjectief welbevinden van Vlaamse rusthuisbewoners*, Tijdschrift voor Sociologie , 2-3, pp. 232-257.
- Bronselaer, J.L.J., De Koker, B. S. M. & **Van Peer, C.M.A.** (2008), *The impact of divorce on the health status of ex-partners*. In *Archives of Public Health*, 2008, 66, 4, 168-186.
- **Callens, M.** (2008), Selected Statistical Methods to Analyse Ippas, In: C. Hoehn, D. Avramov and I. Kotowska (Eds.) *People, Population Change and Policies, Lessons from the Population Policy Acceptance Study vol 1: Family Changes*, Dordrecht: Springer Sciences, pp. 47-57.
- **Callens, M.** (2008), *Efficiency and effectiveness in the public sector: measure, analyse, improve*, *EWI-Review*, 1:3, pp. 20-22.
- **Carton A.** (2008). Survey sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen. *Panopticon*, 29(1), 52-56.
- Devos, C., Reynaert, H. & **Verlet, D.** (2008). *Lijstvorming op lokaal vlak: het spannende voorspel van de electorale strijd*. In: Buelens, J., Rihoux, B. & Deschouwer, K. (ed.). *Tussen kiezer en hoofdkwartier. De lokale partijafdelingen en de gemeenteraadsverkiezingen van 2006*. Brussel, VUBPress, 47-72.

- Devos, C., Reynaert, H., **Verlet, D.** (2008). *Constitution des listes au niveau local : la lutte des places*. In: Buelens, J., Rihoux, B. & Deschouwer, K. (ed.). *Entre l'électeur et le quartier général*. Brussel, VUBPress, 77-98.
- Devroe E., **Deschamps L.**, Hannes K., *Evidence based beleidsvoering in de kijker. Twee Belgische initiatieven*, in Panopticon, 2008 (6), 59-67
- Meier, P. & **Verlet, D.** (2008). *La position des femmes en politique locale belge et l'impact des quotas*. In: Swiss Political Science Review, 14(4), 715-740.
- Meier, P. & **Verlet, D.** (2008). *Diversiteit troef? Het belang van maatschappelijke groepen bij lokale verkiezingen*. In: Buelens, J., Rihoux, B. & Deschouwer, K. (ed.). *Tussen kiezer en hoofdkwartier. De lokale partijafdelingen en de gemeenteraadsverkiezingen van 2006*. Brussel, VUBPress, 73-94.
- Meier, P. & **Verlet, D.** (2008). *La diversité est-elle un avantage? L'importance des groupes sociaux aux élections communales*. In: Buelens, J., Rihoux, B. & Deschouwer, K. (ed.) *Entre l'électeur et le quartier général*. Brussel, VUBPress, 51-76.
- **Moreas, M.-A.**, Verdonck, G. (februari 2008) *Informatiedossier ICT gebruik bij zelfstandige ondernemers: een selectie uit de ICT-enquête in de enquête arbeidskrachten EAK 2006*, Brussel: SERV/STV-Innovatie & Arbeid
- **Schoenmaeckers, R., Callens, M. et L. Vanderleyden** (2007), *Espérance de vie accrue et désir de retraite anticipée: un paradoxe?* in S. Feld (ed), *Changements des structures par âge et populations actives*, Louvain-La-Neuve: Academia-Bruylant, pp.251-286. [werk was pas begin 2008 beschikbaar]
- **Schoenmaeckers, R., M. Callens, L. Vanderleyden** and L. Vidovicova (2008), *Attitudes towards population ageing and older people*, In: C. Hoehn, D. Avramov and I. Kotowska (Eds.) *People, Population Change and Policies, Lessons from the Population Policy Acceptance Study vol 2: Demographic*
- Vanmechelen, H. & **Verlet, D.** (2008), *Evaluatie Vormingscentrum voor Lokale Besturen. Eerste resultaten online bevraging*. In: Binnenband, december 2008, 60, 39-42.
- **Van Peer, C.** and L. Rabusic (2008), *Will we witness an upturn in European fertility in the Near Future?* In Höhn, C., D. Avramov & I. Kotowska (Eds.), *People, Population Change and Policies. Lessons from the Population Policy Acceptance Study. Volume 1. European Studies of Population vol 16/1*. Springer, p. 215-241
- **Verlet, D.** (2008). *Op naar een efficiënte en effectieve Vlaamse overheid?* In: Burger, Bestuur en Beleid. Tijdschrift voor bestuurskunde en bestuursrecht, 5 (2), 135-149.

Macro-economische ontwikkelingen

- Bassilière, D., Bossier, F., Caruso, F., Hendrickx, K., **Hoorelbeke, D.** en O. Lohest (januari 2008) *Uitwerking van een regionaal projectiemodel: Een eerste toepassing van het HERMREG-model op de nationale economische vooruitzichten 2007-2012*, (publiek) rapport. (januari)
- Bassilière, D., Bossier, F., Caruso, F., **Hoorelbeke, D.** en O. Lohest (2008) *Vijfentwintig jaar regionale ontwikkelingen - Een overzicht op basis van de databank van het HERMREG-model*, Planning Paper 104. (april)
- Bassilière, D., Baudewyns, D., Bossier, F., Bracke, I., Caruso, F., Hendrickx, K. en **D. Hoorelbeke** (2008) *Regionale economische vooruitzichten 2007-2013*, (publiek) rapport. (september)
- Hendrickx, K. en **D. Hoorelbeke** (2008) *Regionale arbeidsmarktvoruitzichten*, Over.Werk 3-4. (december)

Algemeen

- **Pelfrene E.** (2008). *De ongelijkheid van het rekenkundig en het meetkundig gemiddelde: een zoektocht naar de graal van extremum-bepalingen*, *Wiskunde & Onderwijs*, 134, pp. 113-119.

3.2 Survey naar culturele verschuivingen in waarden, houdingen en gedragingen

De Studiedienst organiseert jaarlijks een *burgersurvey over waarden, houdingen en gedragingen* over maatschappelijke thema's en stelt de resultaten ter beschikking voor onderzoek door de Studiedienst en andere onderzoeksinstituten.

De Studiedienst organiseert jaarlijks een **face-to-face-enquête** bij 1500 Vlamingen van 18 tot 85 jaar, met inbegrip van Nederlandstaligen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze enquête wil sociaal-culturele verschuivingen (afgekort **SCV-survey**) waarnemen op het gebied van waarden, houdingen en gedragingen.

De bevraging valt uiteen in twee delen. De mondelinge bevraging bevat naast een vaste set van socio-demografische achtergrondvariabelen, een periodiek weerkerende set van standaardvragen over onder meer het vertrouwen in instellingen, tevredenheid over verschillende levensdomeinen, deelname aan het verenigingsleven, houding en gedrag t.o.v. permanent leren, vrijwilligerswerk, vrijetijdsbestedingen en enkele ad hoc modules. In de vragenlijst van 2008 werden vragen gesteld over kindwens, pensioenen, samenleven met verschillende bevolkingsgroepen, woonomgeving, tevredenheid buurt en houding en contact met personen met een handicap. De indicering gebeurt op basis van uitgeteste meetinstrumenten. Dit maakt het mogelijk de verkregen informatie te vergelijken met internationaal onderzoek. Voor nieuwe thema's wordt het concept samen met de opdrachtgever uitgeklaard zodat maximaal kan worden ingespeeld op de informatiebehoefte. In 2008 werd een workshop georganiseerd met methodologen gespecialiseerd in vraagstelling over sociale en culturele participatie. Er werden afspraken gemaakt met betrekking tot de aanpassing en/of aanvulling van de module over participatie aan cultuur en het verenigingsleven die in de volgende SCV-survey zal worden opgenomen.

Sinds 2002 participeert Vlaanderen als regio aan het internationale onderzoeksprogramma "**International Social Survey**" (**ISSP**). Met het oog op crossnationaal en crosscultureel onderzoek wordt een zelfde vragenmodule met topics uit sociaalwetenschappelijk onderzoek (o.a. burgerschap, familie en veranderende genderrollen, sociale uitsluiting, sport en vrije tijd, religie) aan bestaande onderzoeken gekoppeld. In Vlaanderen wordt de ISSP-vragenmodule als schriftelijke vragenlijst aan de jaarlijkse survey Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen (SCV-survey) gekoppeld. De ISSP-module van 2008 behandelde het thema religie. In de module werden vragen opgenomen over houdingen ten aanzien van religieus extremisme en religieuze tolerantie.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering is een intensieve gebruiker van deze data. Men vindt eenvoudige frequentietabellen terug in VRIND en andere monitoringrapporten. Daarnaast wordt over de specifieke jaarthema's studiewerk verricht eventueel in relatie met andere bronnen (zie onderzoek). De resultaten van de SCV-survey worden ook gratis ter beschikking gesteld voor wetenschappelijk onderzoek door derden. In 2008 zijn de SCV-data voor één of meerdere jaren door 18 onderzoeksgroepen verbonden aan verschillende onderzoeksinstituten opgevraagd. Op basis van de SCV-data verschijnt de tweejaarlijkse studie Vlaanderen Gepeild. Aan deze studie werken zowel SVR-medewerkers als externen mee (zie onderzoek).

3.3. Modellen

De Studiedienst ontwikkelt rekenkundige modellen die toelaten projecties te maken van ontwikkelingen op demografisch of macro-economisch vlak.

Het regionaal-econometrisch model dat ontworpen werd in samenwerking met het federale Planbureau en de andere gewesten, wordt jaarlijks geactualiseerd met een voortschrijdende projectie van 5 jaar.

De Studiedienst ontwerpt vijfjaarlijks een nieuwe bevolkingsprojectie voor Vlaanderen, vertrekkende van het gemeentelijke aggregatieniveau. De eerst volgende nieuwe projectie is voorzien tegen 2009.

Macro-economische prognosemodel

De Studiedienst van de Vlaamse Regering ontwikkelde samen met het Federaal Planbureau (FPB), het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) en het Institut Wallon de l'Evaluation, de la Prospective et de la Statistique (IWEPS) een econometrisch model **HERMREG** voor het opstellen van regionale middellangetermijnvooruitzichten. De resultaten zijn compatibel met de Belgische vooruitzichten.

Een eerste versie van het top down model met de variabelen bruto toegevoegde waarde, investeringen, loonmassa en werkgelegenheid, was begin 2008 klaar. De vooruitzichten worden per gewest berekend tot op het niveau van 13 bedrijfstakken.

In 2008 werden twee oefeningen gemaakt: een prognose voor de periode 2006-2012 (september 2008) en een prognose voor de periode 2007-2013 (december 2008). Dit laatste rapport bevatte tevens een **milieumodule** waarbij energie-intensiteit en uitstoot van broeikasgassen op basis van de economische activiteiten werden geraamd.

Deze informatie wordt door het Planbureau beschreven in een planningsdocument. De inhoud van de tekst wordt vooraf door de gewestelijke studiediensten goedgekeurd. De inhoud ervan werd verspreid via de websites van de gewestelijke studiediensten. De minister-president vond er eveneens inspiratie in voor zijn Septemberverklaring.

In het voorjaar werd een eerste projectie van de verwachte economische groei per gewest tot 2012 opgesteld en bekend gemaakt door de partners.

De databank met de onderliggende langetermijnreeksen voor het HERMREG-model is eigendom van de partners van het project. Op basis van de beschikbare data werd een analyse gemaakt over de evolutie van de economie in de drie gewesten, gedurende een kwarteeuw. Dit document werd door het Planbureau gepubliceerd en door de gewestelijke studiediensten verder bekend gemaakt. De verschillen in de evolutie van de werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad sinds het ontstaan van autonome deelstaten, trok de aandacht van de media en vormde tevens een basis voor notities bij de onderhandelingen over de verdere federalisering onder meer van de arbeidsmarkt.

De databank met de kernvariabelen wordt voor verder onderzoek ter beschikking gesteld. Een basis-databank met een beperkt aantal variabelen en tijdreeksen vanaf 1995 kan vrij worden geconsulteerd via de websites van het Planbureau en de drie gewestelijke statistiekinstellingen. Onderzoekers die meer details en langere tijdreeksen (vanaf 1980) wensen, kunnen een aanvraag indienen bij de partners van het HERMREG-project. De criteria voor toelevering van de data werden vooraf vastgelegd. De partners informeren elkaar over welke instanties welke informatie opgevraagd hebben en voor welke onderzoeksdoeleinden.

Bevolkingsprojecties op gemeentelijk niveau

De Studiedienst van de Vlaamse Regering werkte eerder al aan **bevolkingsprojecties op gemeentelijk niveau voor de periode 2005-2025**. In 2008 werd deze oefening vervolledigd met projecties op het aggregatieniveau van **huishoudens**.

Deze projecties worden door diverse instanties binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (programmering van welzijns- en gezondheidsvoorzieningen, ruimtelijke ordening, wonen, onderwijs) gebruikt en evenzeer door diverse studiediensten en universiteiten. Concrete toepassingen zijn het vooruit berekenen van de kosten die gepaard gaan met de tenlasteneming van niet-medische zorgkosten door de Vlaamse Zorgverzekering, de behoeften aan kinderopvang, de MIRA-projecties.

In 2008 werd meegewerkt aan de nieuwe bevolkingsprognoses die het Planbureau maakt voor de periode 2007-2060. De Studiedienst gaf toelichting op een studiedag over de verschillen tussen de federale en de eigen projecties en presenteerde een gedetailleerde evaluatiestudie over de eerder voorspelde waarden en de feitelijk waargenomen aantallen. In 2009 zal een SVR-Rapport gewijd worden aan de nieuwe bevolkingsprojecties en de mogelijke gevolgen voor de voorspellingen met betrekking tot de arbeidsmarkt, de gezondheidszorg en Vlaamse zorgverzekering.

3.4. Deelname aan externe onderzoeksprojecten

De Studiedienst neemt deel aan *(inter)nationale onderzoeken* die relevante informatie bieden voor de Vlaamse overheid.

- **Steunpunt Bestuurlijke Organisatie.** De Studiedienst van de Vlaamse Regering maakt deel uit van de stuurgroep en nam in 2008 deel aan verschillende klankbordgroepen ter begeleiding van volgende onderzoeksprojecten 'Geïnformeerd beleid: afstemming van vraag en aanbod aan kwalitatieve beleidsinformatie en toekomstverkenningen', 'Kwaliteit, tevredenheid en vertrouwen in de publieke sector', 'De efficiënte overheid gemeten'. Deze thema's sluiten aan bij de onderzoeksactiviteiten van de Studiedienst.
- **Generatie- en Gender Panelstudie (GGPS).** Medewerking aan dit internationale UNECE-project (momenteel 15 Europese landen) biedt het voordeel dat voor heel België en voor de deelstaten vergelijkbare gegevens beschikbaar komen over doelstellingen die de Verenigde Naties en de Europese Unie nastreven (Platform voor Actie-Peking, 1995; Tweede Wereldensembel over veroudering, Madrid 2002; Millennium ontwikkelingsdoelstellingen, 2002; Commission on Population and Development). GGPS is in feite een uitvloeisel van de werkzaamheden van de VN-Bevolkingscommissie die als opdracht heeft de evolutie van de wereldbevolking te monitoren. De World Fertility Survey van de jaren zeventig is uitgevoerd op aansturing van de Commission on Population and Development (CPD). De nationale NEGO-enquêtes van de jaren 60-80 en de internationale FFS-enquêtes in de jaren negentig waren een Europese vertaling van de World Fertility Survey. GGPS is een geactualiseerde versie rekening houdende met de vergrijzing van de bevolking en daaruit voortvloeiende nood aan intergenerationele solidariteit. Daarnaast worden ook vragen gesteld over de kinderwens en het gerealiseerde aantal kinderen, over de rolverdeling binnen het gezin, de zorg voor elkaar,... Door het uitgebreide aanbod aan achtergrondvariabelen (leeftijd, geslacht, woonsituatie, inkomen, samenstelling gezin, zelf ingeschatte gezondheidssituatie...) zal men de verklaringen kunnen zoeken voor de houding en gedragingen van een ruime groep Vlamingen.
Begin 2007 werd de internationale vragenlijst aangepast aan de Belgische situatie en werd een testenquête uitgevoerd. Het feitelijke veldwerk bij 6000 Vlaamse huishoudens (door de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek) is gestart in de het voorjaar 2008 en loopt door in 2009 wegens lage responsgraad. De databank zal 10 maanden na het beëindigen van het veldwerk beschikbaar gesteld worden voor onderzoek. Daarnaast wordt een contextuele databank met relevante achtergrondinformatie over het land samengesteld.
De Vlaamse Regering is vertegenwoordigd in het Comité voor Opdrachtgevers en de cofinancierders hebben experts aangeduid voor het Wetenschappelijke Begeleidingscomité. Binnen de Vlaamse Regering worden de kosten gedeeld door de minister-president en de Vlaamse ministers bevoegd voor Welzijn, Werk, Wonen en Gelijke kansen.
De Studiedienst van de Vlaamse Regering brengt in dit project heel wat expertise en ervaring in met betrekking tot surveyonderzoek zoals het opstellen van vragenlijst, steekproefplan, opleiding van enquêteurs, evaluatie van testenquête, opvolging van veldwerk.
- **Echtscheiding en de gevolgen voor de (ex)partner, kinderen en grootouders.** Er werd een overeenkomst afgesloten met een consortium van meerdere universiteiten (UA, UGent, VUB, KULeuven) in het kader van het SOBO-onderzoeksprogramma van IWT. Het is de bedoeling gegevens te verzamelen over de factoren die de kans op echtscheiding verhogen en over de sociaaleconomische en sociaalpsychologische gevolgen. Na goedkeuring van de aanvraag bij de privacycommissie kon eind 2008 de enquête worden opgestart bij een steekproef van gehuwde en gescheiden mannen of vrouwen alsook bij ongehuwde samenwonenden. Er zal ook informatie verzameld worden bij hun kinderen en hun ouders (multi-actorperspectief). De gegevens zullen eind 2009 beschikbaar zijn voor analyse.
De Studiedienst ontvangt een vergoeding voor een onderzoeker en werkingskosten (zie Begrotingsfonds).
- **Consumentenvertrouwen.** Maandelijkse enquête georganiseerd door de Nationale Bank van België (NBB). De Vlaamse overheid heeft sinds 2003 een overeenkomst met de NBB om een grotere

steekproef te trekken voor het Vlaamse Gewest (N=550). Hiervoor wordt op jaarbasis 18.500 euro betaald. De gegevens worden opgeslagen in het datawarehouse. Op basis van voldoende lange tijdreeksen kan een trendanalyse duidelijk maken of de vooruitzichten van Vlamingen over de economische groei (20-tal vragen) afwijken van Belgische of internationale bewegingen. Sinds november 2008 wordt door de Studiedienst maandelijks een bericht opgesteld met een korte beschrijving van de evolutie van het consumentenvertrouwen (vooruitzichten m.b.t. economische groei, werkloosheid, spaarvermogen, financiële situatie gezin). Deze index wordt door de NBB berekend op dezelfde manier als voor het Belgische niveau. De informatie wordt online verspreid via de SVR-website.

3.5. Valorisatie van onderzoek via studiedagen

De onderzoeksresultaten worden bij voorrang gevaloriseerd in eigen *publicaties en op SVR-studiedagen*.

De Studiedienst organiseert afwisselend en tweejaarlijks een studiedag over onderzoek op basis van de survey over culturele verschuivingen in waarden, houdingen en gedragingen en een studiedag over de Sociale Staat van Vlaanderen.

De Studiedienst organiseert jaarlijks 2 workshops om onderzoeksresultaten die kaderen in één van de drie onderzoekslijnen aan een breder publiek bekend te maken.

In 2008 werden twee studiedagen georganiseerd met het doel de resultaten van onderzoeksprojecten aan een breder publiek bekend te maken.

De beheersovereenkomst stelt dat SVR jaarlijks twee studiedagen of workshops moet organiseren om meer bekendheid te geven aan het onderzoek.

- Op 26 februari 2008 vond in het Vlaams Parlement de studiedag over **'ICT, een brug naar betere dienstverlening'** plaats.

ICT is niet enkel een onderwerp voor technneuten. Het is een onmisbaar instrument geworden om productieprocessen efficiënter te maken, om de klantenbinding te vergemakkelijken, om vlot te communiceren, om gericht informatie op te zoeken, ... Het is dus een zaak die veel mensen aanbelangt. Voor welke doeleinden wordt ICT gebruikt? Hoe onmisbaar is het voor de bedrijven, organisaties en burgers geworden? Welke voordelen biedt ICT? Hoe staat men tegenover deze technologie?

De studiedag geeft een overzicht van recente Vlaamse onderzoeken over de stand van zaken over het gebruik van ICT door de burgers en door bedrijven, wie niet en wie wel en waarom?

Er bestaan instrumenten om te meten hoe sterk ICT geïntegreerd is in de organisatie. We geven enkele voorbeelden van zelfevaluatieschema's.

E-government kent vele toepassingen. Praktijkvoorbeelden tonen aan hoe het de dienstverlening voor meerdere groepen kan verbeteren.

"ICT, een brug naar betere dienstverlening" is een gemeenschappelijk initiatief van de Studiedienst van de Vlaamse Regering, de afdeling Media (departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media), Coördinatiecel Vlaams e-Government (departement Bestuurszaken), de Sociaal Economische Raad Vlaanderen STV-Innovatie & Arbeid, het Instituut voor Breedbandtechnologie en het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek (Vlaams Parlement).

De studiedag richtte zich naar beleidsmakers zowel op het centrale als lokale overheidsniveau, naar het management, ICT- en P&O verantwoordelijken bij bedrijven en organisaties én naar onderzoekers.

- Op 6 juni 2008 werd de studie over **combinatie van gezinsarbeid en werk** toegelicht in het Vlaams Parlement.

De beslissing om een onderzoek te wijden aan de combinatieproblematiek en vooral dan over de tijdsverdeling tussen het beroeps- en gezinsleven, is meervoudig.

Eenzijds bouwt SVR hiermee verder op een traditie van het Centrum van Bevolkings- en Gezinsstudies waarvan een aantal onderzoekers na de bestuurlijke reorganisatie van de Vlaamse overheid bij de nieuwe Studiedienst van de Vlaamse Regering zijn terecht gekomen.

Het begrip 'combinatiemodel' werd voor de eerste keer in beleidskringen in Vlaanderen in 1999 gelanceerd ter ge-

legenheid van de Vlaamse Rondetafelconferentie 'Beroeps- en gezinsleven'. Het begrip was destijds geïnspireerd door het Combinatiescenario dat in Nederland als beleidsmodel was gelanceerd en veel aandacht kreeg. Dit model resulteerde uit wetenschappelijk onderzoek en politieke discussies in de jaren 90 over de wenselijke arbeidsverdeling. Het Combinatiescenario stelde voor Nederland het gezinstype met een zeer gelijke verdeling tussen beroeps- en gezinsarbeid voor als het ultieme alternatief voor het tot dan dominante kostwinnersgezin. Dit botste toen bij de noorderburen en in Vlaanderen op felle reacties, met het argument dat men te weinig aandacht had voor de vrije keuze van de gezinnen. In Vlaanderen stelde men tijdens de Rondetafelconferentie daarom verschillende combinatiemodellen voor zodat er een meer gradueel beeld werd gegeven van verschillende combinatiemogelijkheden.

Een volgende reden voor dit onderzoek is de veelzijdige ontwikkeling van integrerende benaderingen op het gebied van tijdsverdeling, activering van de arbeidsmarkt, flexibilisering van arbeid, transitie tijdens de levensloop, met de nodige aandacht voor de theoretische, empirische en normatieve aspecten. Al deze benaderingen kwamen de voorbije decennia min of meer los van elkaar tot stand vanuit een verschillende vraagstelling. We wilden weten in welke mate deze modellen een goede vertrekbasis zijn voor een doorgedreven debat over de combinatie van beroeps- en gezinsleven en in welke mate aansluiten bij de feitelijke ontwikkelingen.

Ten slotte is de combinatieproblematiek een thema dat nooit lang van de politieke agenda blijft. Het duikt telkens weer op, meestal in het kader van andere beleidsvraagstukken. Het wordt dan veeleer als een randvoorwaarde, een kritische succesfactor beschouwd. Met de toenemende krapte op de arbeidsmarkt wordt het thema weer helemaal actueel. Als er meer vrouwen aan het werk moeten en beide partners langer moeten blijven werken, stellen zich problemen van de opvang van de kinderen, de taakverdeling van huishoudelijke taken. Het krijgt ook aandacht in de debatten voor meer emancipatie voor vrouwen.

Met dit onderzoek wil de Studiedienst het thema combinatie van beroeps- en gezinsarbeid centraal stellen en in zijn volle breedte benaderen. Dit boek heeft niet tot doel om een bepaald model als enige, ideaal toekomstmodel voor te stellen. De auteur wil verschillende concepten en indicatoren aanreiken als een middel, als instrument om een onderbouwde toekomstvisie te ontwikkelen over beroepsarbeid en gezinsleven, en over de tijdsverdeling van mensen in het algemeen. Dit zal zeker geen gemakkelijke discussie worden.

Met deze studiedag wenste de Studiedienst alvast een aanzet te geven voor een breed maatschappelijk debat. Dit debat is nodig want de keuze voor een of ander toekomstmodel is per definitie niet waardenvrij. De discussies werden tot nu toe vaak te operationeel gevoerd en situeerden zich eerder op het niveau van de hulpmiddelen, de uitvoeringsmaatregelen dan op de kern van de zaak.

De studiedag richtte zich tot ambtenaren, beleidsmakers, sociale partners, middenveldorganisaties en academici.

- In 2008 werd het project **'de Sociale Staat van Vlaanderen'** opgestart. In een resolutie van het Vlaams Parlement - goedgekeurd op 28 maart 2007 - werd aan de Vlaamse Regering gevraagd om een tweejaarlijkse studie uit te voeren waarin een 'synthetische analyse en evaluatie' wordt gemaakt van de maatschappelijke toestand in Vlaanderen. Ondanks de uitgebreide statistische informatie die in en over Vlaanderen beschikbaar is, bestaat er volgens de indieners van de resolutie tot op heden geen publicatie waarin tegelijk een 'periodieke synthese' wordt gemaakt van de bestaande maatschappelijke toestand én ingegaan wordt op de achtergronden en oorzaken van die toestand. De Studiedienst van de Vlaamse Regering werd belast met de coördinatie van deze onderzoeksopdracht.

In navolging van de Sociale Staat van Nederland van het Sociaal en Cultureel Planbureau (Bijl e.a., 2007), wordt in deze studie de maatschappelijke situatie in Vlaanderen benaderd vanuit de leefsituatie van het individu. De leefsituatie van het individu verwijst enerzijds naar de 'objectiveerbare' levensomstandigheden waarin een individu zich bevindt. Hoe 'leeft' de Vlaming? Hoe woont hij? Hoe werkt hij? Wat is zijn gezondheids- of inkomenssituatie? Hoe goed is de Vlaming opgeleid? Op welke manier neemt hij deel aan het maatschappelijke leven? Hoe verplaatst hij zich? En hoe komt het dat de leefsituatie van de Vlaming op al deze levensdomeinen geworden is tot wat ze vandaag is? Dat zijn de centrale vragen van deze studie. In de veronderstelling dat men kan beschikken over accurate en zeer nauwkeurige meetinstrumenten, zijn deze aspecten objectief vast te stellen.

Maar met de beschrijving en analyse van deze objectiveerbare levensomstandigheden is niet alles gezegd. Tegenwoordig heerst vrij algemeen de opvatting dat bij de beschrijving en analyse van de leefsituatie van individuen ook subjectieve beoordelingen opgenomen moeten worden (Noll, 2004). Hoe tevreden zijn mensen over hun gezondheid, hun werk of hun sociale contacten? Vaak loopt de feitelijke situatie en de subjectieve waardering parallel, maar niet zelden is de situatie complexer. Gelijkaardige leefomstandigheden kunnen door individuen op een heel andere manier geëvalueerd worden.

Begin 2008 werd een oproep gelanceerd aan alle (Europese aanbesteding) universiteiten en hogescholen. De selectie gebeurde door een stuurgroep met het projectteam van SVR, de indieners van de resolutie, vertegenwoordiger van de Verenigde verenigingen, de coördinator van de Sociale Staat van Nederland.

De eerste uitgave van de Sociale Staat van Vlaanderen wordt opgevat als een 'nulnummer'. Als centrale invalshoek wordt geopteerd voor een terugblik op de maatschappelijke ontwikkelingen en trends in Vlaanderen van de afgelopen 25 jaar. De huidige situatie wordt zo veel als mogelijk beschreven en bestudeerd aan de hand van de relevante maatschappelijke veranderingen van de voorbije kwarteeuw. Daarmee wordt de volledige periode bestreken vanaf de oprichting van een autonome Vlaamse overheid met een eigen raad, regering en administratie in het begin van de jaren 1980.

In deze eerste uitgave van de Sociale Staat van Vlaanderen wordt de maatschappelijke situatie in Vlaanderen niet systematisch vergeleken met de situatie in andere Belgische regio's of landen. Dat kan eventueel gebeuren in één van de volgende uitgaven.

Met de Sociale Staat van Vlaanderen richt de Studiedienst van de Vlaamse Regering zich naar een breed publiek van beleidsmakers, ambtenaren, onderzoekers, mensen uit het middenveld en iedereen die een bijzondere interesse heeft voor de maatschappelijke toestand in Vlaanderen. Daarom is extra aandacht besteed aan de toegankelijkheid en begrijpbaarheid van de bijdragen, zonder in te binden op de wetenschappelijke degelijkheid ervan. De bijdragen zijn relatief beperkt in omvang. Vakjargon of lange uitwijdingen over gebruikte statistische methoden of technieken worden zo veel mogelijk vermeden. De studiedag zal plaats vinden op 12 mei 2009.

3. 6. Kennis delen en opdoen via deelname aan netwerken

De Studiedienst participeert in *(inter)nationale netwerken* met het doel kennis te verruimen en zijn onderzoeksresultaten te integreren in externe onderzoeksprojecten. De participatie is afhankelijk van het aanbod aan relevante onderzoeksnetwerken en van het overeengekomen onderzoeksprogramma.

De Studiedienst stelt haar expertise ten dienste van de Vlaamse overheidsadministratie door deel te nemen aan werkgroepen van horizontale projecten, stuurgroepen van onderzoeksprogramma's en steunpunten. De medewerkers worden vaak uitgenodigd als expert om deel te nemen aan internationale onderzoeksprogramma's. Deze netwerking draagt enerzijds bij tot kennisdeling maar betekent voor de SVR-medewerkers tevens een verrijking aan kennis en aan contactpunten.

Deelname aan thematische werkgroepen op Vlaams en Belgisch niveau

Algemeen statistiek

- GGPS (Comité opdrachtgevers, Wetenschappelijke Begeleidingscommissie, ADSEI-Werkgroep GGPS, AGORA-werkgroep GGPS)
- Hoge Raad voor de Statistiek – Algemene Vergadering en Bureau (vertegenwoordiger VR)
- INR-Oriënteringscomité INR (vertegenwoordiger VR)
- INR-Wetenschappelijk Comité voor de Nationale Rekeningen INR (vertegenwoordiger VR)
- Nationale Bank België (NBB): ad hoc werkgroep statistieken (afhankelijk van welke deelprojecten uiteindelijk uitgevoerd zullen worden)
- Stuurgroep DC NOISE Demographic Change New Opportunities In Shrinking Europe
- Vereniging voor Demografie
- Wetenschappelijke begeleidingscommissie NOMIBE (Nouvelles migrations/migrants en Belgique), FOD Wetenschapsbeleid
- Platform Bevolking en Ontwikkeling (Belgisch)

Bestuurszaken

- Steunpunt SBOV: stuurgroep en meerdere werkgroepen
- HRM-netwerk
- Redactieraad 'Burger, Bestuur en Beleid'
- Stuurgroep Vlaams Evaluatieplatform
- VKBO Magda-werkgroep

Cultuur, jeugd en sport

- *Steunpunt cultuur, jeugd en sport: stuurgroep en werkgroepen sport, cultuur en jeugd*
- *Wergroep culturele indicatoren*
- *Wergroep indicatoren jeugdwerk*
- *Wergroep indicatoren musea en erfgoed*
- *Stuurgroep Cijferboek gemeentelijk jeugdwerkbeleid*
- *Stuurgroep Cijferboek gemeentelijk cultuurbeleid*
- *Stuurgroep Cijferboek gemeentelijk sportbeleid*

Duurzame ontwikkeling

- *Steunpunt duurzame ontwikkeling: stuurgroep*
- *Stuurgroep Duurzame Ontwikkeling*

Economie

- *HERMREG, macro-economische modellen met Planbureau: comité opdrachthouders*

Energie

- *Begeleidingscommissie Energiebalans*

Financiën en begroting

- *Steunpunt Fiscaliteit en Begroting: werkgroep fiscaliteit in functie van groei en werkgelegenheid (Spoor A3)*

Gelijke kansen

- *Expertenwerkgroep Registratie Kansengroepen Vlaanderen*
- *Steunpunt gelijke kansen: stuurgroep , klankbordgroep Integratiekaart, projectwerkgroep survey gelijke kansen, holebi-expertennetwerk*
- *Wetenschappelijke begeleidingscommissie TAHIB federaal 'Tackling health Inequalities in Belgium'*
- *Wetenschappelijke begeleidingscommissie BGIA (Belgian Gender and Income Analysis - AGORA)*

Internationaal beleid

- *Vlaams Europees verbindingagentschap (VLEVA): Werkgroepen Regionaal beleid, Welzijn en gezondheid, Onderzoek*
- *Wergroep Financiële gegevens EU-financiering*

Kansarmoede

- *Horizontaal permanent armoedeoverleg*
- *Wergroep 'Werkende armen'*
- *Stuurgroep 'Intergenerationele Solidariteit'*
- *Stuurgroep Jaarverslag Armoede Vlaanderen*
- *Stuurgroep Permanent Armoede Overleg (PAO)*
- *Stuurgroep 'Naar een doelmatiger strijd tegen armoede'*
- *Federale werkgroep indicatoren armoede en sociale uitsluiting NAP incl (ambtelijk)*
- *MIPAA-opvolgingsgroep (Madrid International Plan of Action on Ageing)*
- *SILC-Enquête: expertengroep*

Lokale besturen

- *Begeleidingscommissie Gemeentefonds*
- *Discussieplatform Stadsregionale Samenwerking*
- *Samenwerkingsverband lokale statistieken met ABB, WVP, VVSG*
- *Stuurgroep Lokale diversiteitsindicatoren*
- *Stuurgroep Stadsmonitor*

Media en technologie

- *Adviesgroep Digitaal onder Dak (digidak)*
- *'Wetenschappelijke begeleidingscommissie DD2 (federaal) 'De digitale kloof van de tweede graad'*
- *Begeleidingscomité Agora (federaal) e-gov monitor*

Milieu

- *Stuurgroep Milieurapport (MIRA)*
- *Stuurgroep Natuurrapport (NARA)*
- *Werkgroep gebiedsindicatoren MINA-Plan*
- *Vlaams overleg internationale milieugegevens (VLIMI)*
- *CCIM: NFP-overleg + stuurgroep milieugegevens (Belgisch niveau)*
- *CCIM: werkgroep milieu-indicatoren (Belgisch niveau)*

Mobiliteit

- *Scenariopanel en expertenpanels: toekomstige ontwikkelingen inzake mobiliteit*
- *Onderzoek Verplaatsingsgedrag in Vlaanderen*
- *Federale werkgroep ongevallenstatistieken (BIVV)*

Ruimtelijke ordening

- *Werkgroep Ruimtemonitor*

Onderwijs en vorming

- *Adviesgroep visie en inhoudelijke aspecten Vlaams Steunpunt Nieuwe Geletterdheid (VSNG)*
- *Stuurgroep Studie en Schoolloopbanen (SSL)*

Vlaamse Rand

- *Informatie- en Documentatiecentrum Vlaamse Rand (stuurgroep, werkgroepen)*
- *Task Force Vlaamse Rand*

Welzijn en zorg

- *Aanspreekpunt Kinderrechten (Vlaams)*
- *Beleidsplatform Steunpunt WVG*
- *Commissie Emancipatie en Diversiteit*
- *Commissie Gelijke Kansen*
- *CoViVe (adviesraad, stuurgroep, Commissie Welvaart, Commissie Welzijn)*
- *Stuurgroep Sociale cohesie indicatoren Vlaanderen*
- *Wetenschappelijke begeleidingscommissie INCLUSIM (federaal) 'sociale inclusie strategieën'*
- *HIS-enquête Gebruikersgroep (federaal, WIG)*
- *Stuurgroep SBO-IWT Scheiding in Vlaanderen*
- *Redactieraad 'Tijdschrift voor Welzijnswerk'*

Werk en sociale economie

- *Steunpunt Werk en Sociale Economie: werkgroep arbeidsmarktindicatoren, werkgroep sociale economie*
- *Werkgroep datamanagement en arbeidsmarktmonitoring*

Wonen

- *Steunpunt ruimte en wonen: begeleidingsgroep*

Deelname aan internationale netwerken

- *OESO: werkgroep m.b.t. sociaal kapitaal*
- *OESO (Global project on Measuring the Progress of Societies)*
- *UNECE Working Group on Ageing (opvolging MIPAA)*
- *Commission Population and Development (CPD)*
- *Eurostat (o.a. werkgroep cultuurstatistieken, ESSnet culture – European Statistical System network)*
- *GGP Informal Working Group*
- *IATUR-netwerk tijdsbestedingsonderzoek Visiegroep TOR-enquête tijdsbesteding*
- *ISSP-stuurgroep Surveys*
- *Redactiecomité 'Population'*
- *Redactieraad Survey Research Methods*

4. Activiteiten met betrekking tot monitoring

4.1. Operationaliseren van complexe thema's

De Studiedienst *operationaliseert* op eigen initiatief of op vraag van andere diensten concepten rond *complexe thema's* zodat de evolutie nadien systematisch kan worden opgevolgd aan de hand van meetbare indicatoren.

De beheersovereenkomst stelt de operationalisering van 2 concepten op jaarbasis voorop. Voorbeelden hiervan zijn:

- **ICT-monitor:** de Studiedienst biedt op zijn website een uitgebreide set van indicatoren inzake ICT aan. Om de gebruikers te ondersteunen bij de interpretatie van de ettelijke reeksen opteerde SVR voor het ontwikkelen van een ICT-monitor die de ontwikkelingen in ICT-bezit en -gebruik zowel voor de huishoudens als de ondernemingen in beeld brengt. De resultaten worden bekend gemaakt als webartikel op de SVR-website.
- **Effectindicatoren Stedenfonds:** in overleg met de betrokken centrumsteden ontwikkelde de Studiedienst op maat van de steden een bruikbare set van effectindicatoren die aansluiten bij de strategische doelstellingen van de beleidsovereenkomst die in het kader van het stedenfonds met de Vlaamse overheid wordt afgesloten.
- **Indicatorenset Stadsmonitor:** in het kader van de Stadsmonitor werden twee nieuwe indicatorenset voor de domeinen 'Zorg in de stad' en 'Ondernemen in de stad' uitgewerkt. Beide domeinen vertoonden heel wat leemtes en zowel bij de steden als de Vlaamse overheid had men het aanvoelen dat bijkomend onderzoek en overleg voor een betere set van indicatoren zouden kunnen zorgen. Voor 'Ondernemen in de stad' werd samen gewerkt met Idea-consult en voor 'Zorg in de stad' met het Centrum Duurzame Ontwikkeling (UGent).
- **Pact voor Vlaanderen 2020:** in het kader van Vlaanderen in Actie ondertekenden de Vlaamse Regering, de sociale partners, de Verenigde Verenigingen en de Vlaamse ambtenaren een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen met 20 doelstellingen en acties voor het jaar 2020. De Studiedienst documenteerde in het najaar de ontwerp teksten voor dit nieuwe pact en deed een voorstel van indicatorenset.

4.2. VRIND

De Studiedienst publiceert jaarlijks een *regionaal indicatorenboek VRIND* met een beschrijving van de belangrijkste ontwikkelingen op demografisch, macro-economisch en maatschappelijk vlak en de resultaten van het Vlaamse overheidsbeleid aan de hand van indicatoren.

Het VRIND-concept ligt sinds jaren vast. Het is een opvolgings- en meetinstrument, dat ontwikkelingen beschrijft in een beleidscontext op basis van een gevalideerde set van indicatoren. Bij de keuze van de indicatoren wordt ingespeeld op de strategische beleidsdoelstellingen en beoogde maatschappelijke effecten van de Vlaamse overheid zoals weergegeven in regeerakkoord, beleidsnota's en -brieven, decreten, strategische planningsdocumenten,... Gezien de nadruk op het strategische niveau ligt het accent van VRIND op omgevings- en effectmeting vertaald in omgevings- en beleidsindicatoren.

Op vraag van de Vlaamse Regering werd naar aanleiding van de VRIND editie 2008 de procedure geëvalueerd en dit in overleg met de departementale coördinatoren en het College van secretarissen-generaal. Dit resulteerde in een mededeling van de Vlaamse Regering (VR/2007/1210/MED.03). De nieuwe procedure voorziet een intensievere betrokkenheid van de departementen en de kabinetten

zowel bij de selectie van de indicatoren als bij de finale redactie. Naast de 13 departementale coördinatoren waren bij de realisatie nog ca 200 contactpersonen zowel binnen als buiten de Vlaamse overheid betrokken. De SVR-medewerkers verwerken de informatie en vullen deze aan met contextanalyses en een synthese.

Het **VRIND-rapport** 2008 bevatte 472 pagina's waarin een 700-tal indicatoren werd beschreven. Een derde van deze indicatoren hebben betrekking op de omgeving waarbinnen de Vlaamse overheid werkt, ca een kwart geven een effect weer dat minstens mede door de Vlaamse overheid tot stand kwam. Een vijfde zijn outputindicatoren die resultaten van het overheidsoptreden aangeven. Voor een aantal domeinen worden ook procesindicatoren opgenomen gezien deze processen rechtstreeks impact hebben op burgers of ondernemingen bv. ruimtelijke ordening. Input blijft beperkt tot een globaal overzicht van ingezette middelen en personeel. De synthese werd in het VRIND-rapport gestructureerd rond aspecten van duurzame ontwikkeling.

Op vrijdag 27 juni stelde de Vlaamse Regering de publicatie aan de pers voor. Dit gebeurde in aanwezigheid van de minister-president en de vice-minister-presidenten. De rapporten worden verzonden naar alle kabinetten, leidend ambtenaren van de Vlaamse administratie, alle parlementairen (Vlaamse en Belgische), alle lokale besturen en gemeentelijke openbare bibliotheken, bibliotheken van universiteiten en hogescholen, studiediensten van middenveldorganisaties en van politieke fracties. Eind augustus was de editie (2.500 gedrukte exemplaren) al uitgeput. Gebruikers kunnen alle teksten downloaden via de website waar ook alle reeksen aangeboden worden (elektronische VRIND). Er waren in 2008 ongeveer 20.000 clicks op Vrind gerelateerde pagina's op zowel de oude (APS) als de nieuwe (SVR) website. 6.900 keer werden de pdf's ook geopend en afgedrukt. Dit maakt 1,5% uit van alle clicks op beide sites samen. Bij clicks zijn ook inbegrepen de acties die leiden tot het oproepen van een ander document (pdf, Word, Excel) op die VRIND gerelateerde pagina's. Tussen juli en december 2008 zijn er 4.256 downloads uitgevoerd op het VRIND-rapport 2008 zelf. Dit betreft dan zowel de gehele VRIND of hoofdstukken ervan. Daarnaast is in 2008 nog eens 2.664 keer een pdf van een vroegere VRIND opgeroepen in de browser van de gebruiker. Samen levert dit 6.920 pdf-downloads.

De editie 2008 werd in het najaar met de departementale coördinatoren zowel procedureel als inhoudelijk geëvalueerd.

De voorziene betrokkenheid van de beleidsraden was niet overal even intens maar de coördinatoren waren grotendeels tevreden zowel over de aanpak als over de samenwerking met de Studiedienst. Enkele kleine aanpassingen aan de procedure werden voorgesteld die ondertussen in een nota van de Vlaamse Regering zijn opgenomen (VR 2008 0711 MED.0484) en van toepassing zijn op de nieuwe editie 2009.

Na zestien edities vonden we het nuttig om bij de primaire doelgroepen te peilen naar de kennis en het gebruik van het VRIND-rapport en tevens naar de perceptie en tevredenheid over dit meetinstrument. Daarvoor werd een klantentevredenheidsonderzoek voorbereid en onder de vorm van een webenquête verzonden naar de leidend ambtenaren van de Vlaamse administratie, de kabinetchefs van de Vlaamse kabinetten, de parlementsleden (zie effectindicatoren).

4.3. Recurrente monitoring van horizontale, transversale beleidsplannen

De Studiedienst verzamelt in samenwerking met bevoegde diensten jaarlijks indicatoren en geeft commentaar bij de vaststellingen in relatie tot streefnormen en referentiekaders die in *transversale beleidsplannen* en concepten zijn beschreven. De redactie kan gebeuren onder eindverantwoordelijkheid van de Studiedienst of in coauteurschap.

De keuze van de indicatoren is het resultaat van overleg tussen de Studiedienst en de opdrachtgever(s), veelal de minister-president. De monitoring aan de hand van indicatoren gaat meestal gepaard met de opvolging van de realisatiegraad van aangekondigd beleid en projecten. De coördinatie van het beleidsmatige luik berust bij de Stafdienst van de Vlaamse Regering.

De beheersovereenkomst stelt de realisatie van 6 transversale monitoringrapporten op jaarbasis voorop.

- **Pact van Vilvoorde:** op 22 november 2001 werd het Pact van Vilvoorde ondertekend door de Vlaamse Regering, de sociale partners en de Vlaamse milieu- en natuurverenigingen. In 21 doelstellingen wordt een langetermijnperspectief voor Vlaanderen in 2010 geschetst. Via indicatoren wordt nagegaan in welke mate de strategische doelstellingen al dan niet gerealiseerd worden. Jaarlijks actualiseert de Studiedienst deze indicatoren waarvan de resultaten nadien aan VESOC worden voorgelegd. De monitoring van het Pact van Vilvoorde werd in het actieprogramma van de Vlaamse Regering 'Vlaanderen in Actie' verankerd als onderdeel van een performante overheid. De actualisatie werd in juni 2008 uitgevoerd en aan het kabinet van de minister-president overhandigd. De resultaten kunnen geraadpleegd worden op de ViA-website (archief) en op de SVR website (<http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/publicaties/Publicaties/pvw/2008-11-13-pvw2008-3.pdf>).
- **Omgevingsanalyse Lissabon:** in maart 2000 nam de Europese Raad in Lissabon een algemene strategie aan om tegen 2010 van Europa "de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te maken". Jaarlijks rapporteert Vlaanderen over de voortgang die wordt gemaakt. De Stafdienst van de Vlaamse Regering coördineert het overzicht van gerealiseerde maatregelen. Jaarlijks verzorgt de Studiedienst een omgevingsanalyse binnen dit rapport. In de editie 2008 werd zowel ingegaan op de uitdagingen zowel op macro- als micro-economische vlak als op het vlak van de werkgelegenheid. Tevens werd de financiële situatie van Vlaanderen geschetst. De omgevingsanalyse wordt afgesloten met de positionering van Vlaanderen op 13 structurele indicatoren die door Eurostat worden berekend op het niveau van de lidstaten van de Europese Commissie. Het rapport van de Vlaamse Regering levert input voor de Belgische verslaggeving. Het vormt tevens input voor de eventuele bijsturing van het Vlaams Hervormingsprogramma.
- **Omgevingsanalyse Limburgplan:** de Vlaamse Regering heeft in overleg met de Limburgse beleidsverantwoordelijken en de sociale partners in 2005 een Limburgplan uitgewerkt rond 4 assen: het optimaliseren van de beschikbare ruimte, het bevorderen van een nieuw economisch profiel, het bevorderen van deelneming aan opleiding, onderwijs en vorming en het uitbreiden van mogelijkheden op vlak van zorg en werk. Het Limburgplan is een actieplan dat jaarlijks wordt opgevolgd. Naar aanleiding van de opvolgingsrapportage verzorgt de studiedienst een omgevingsanalyse met de focus op de Limburgse provincie. De jongste editie dateert van mei 2008 (http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Publicaties/Publicaties/monitoren/limburgrapport_update_juni2008.pdf). De opvolging van het beleid wordt gecoördineerd door de Stafdienst van de Vlaamse Regering.
- **Conjunctuurnota:** halfjaarlijks in april en oktober publiceert de Studiedienst een conjunctuurnota waarin recente internationale en Vlaamse economische ontwikkelingen worden toegelicht. Telkens wordt een focus over een conjunctuurthema verder uitgediept. (http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/publicaties/Publicaties/conjunctuurnota/cn_oktober_2008.pdf). Deze informatie vormt mee input voor de memorie van toelichting bij de algemene uitgaven- en middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap en de jaarlijkse budgetcontrole. Voor het eerst sinds november 2008 wordt nu ook maandelijks een overzicht van het consumentenvertrouwen van de Vlamingen gegeven. Dit wordt volgens dezelfde methodologie berekend als de nationale index. De Studiedienst betaalt aan de Nationale Bank van België de extra kosten om de enquête representatief te maken voor het Vlaamse Gewest. Deze informatie krijgt naar aanleiding van de recente bankcrisis en daarop volgende economische recessie veel aandacht. De informatie wordt elektronisch verspreid via de SVR-website.
- **Vlaanderen Vergeleken:** het rapport 'Vlaanderen Vergeleken' kadert binnen het actieprogramma 'Vlaanderen in Actie' van de Vlaamse Regering. Jaarlijks maakt de Studiedienst een rapport op waarin Vlaanderen met 131 regio's uit de Europese Unie op sociaal-economisch vlak wordt vergeleken. Dit rapport werd op het Socio-economisch Forum van VIA in januari 2009 voorgesteld en vormt de basis voor het opmaken van de balans over onze toppositie bij de kennisintensieve regio's. Het rapport wordt verspreid via de SVR-website (<http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Publicaties/Publicaties/vlaanderen-vergeleken/2009-01-20-vlaanderen-vergeleken.pdf>) en de website van ViA. In 2008 werd op basis van de beschikbare data een interactieve kaart ontworpen waarop geïnteresseerden per regio enkele kernindicatoren terug vinden. De brochure werd eveneens in het Engels vertaald (in samenwerking met het departement Buitenlands Beleid en de afdeling Communicatie van DAR) en voorgesteld op de jaarlijkse bijeenkomst van regio's die deel uitmaken van REGLEG en waarvan Vlaanderen in 2008 de gastheer was.

- **Stadsmonitor:** in een samenwerkingsprotocol met het Agentschap Binnenlands Bestuur heeft de Studiedienst zich geëngageerd om mee te werken aan een tweejaarlijkse rapportering over de voortgang in de steden via de Stadsmonitor. In deze monitor worden de evoluties in 13 steden opgevolgd in het bijzonder Antwerpen en Gent als grootsteden en de centrumsteden Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Kortrijk, Sint-Niklaas en Turnhout. De Studiedienst staat in voor een ruime bevraging in deze steden en zorgt voor de eindredactie van de publicatie. In 2008 ging alle aandacht naar de survey van de Stadsmonitor, de bijsturing van de domeinen 'Ondernemen' en 'Zorg in de Stad' en de actualisering van ca 130 indicatoren. Op 2 maart 2009 werden de resultaten van de jongste editie op een congres in Hasselt voorgesteld.
- **Effectopvolging Stedenfonds:** in bovenvermeld samenwerkingsprotocol engageerde de Studiedienst zich ook om de steden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie te ondersteunen bij het formuleren en opvolgen van effectindicatoren voor de opvolging van hun strategische doelstellingen in het kader van de beheersovereenkomsten van het Stedenfonds voor de periode 2008-2013. In overleg met de steden werden 13 rapporten aangemaakt en aan de steden voorgelegd (<http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2008-03-01-stedenfonds.aspx>).
- **Vlaanderen in Cijfers:** Vlaanderen in Cijfers is een vouwfolder waarin aan de hand van een beperkte set van indicatoren de situatie in Vlaanderen op diverse beleidsdomeinen wordt geschetst. De jongste editie verscheen samen met VRIND 2008 op 12.000 ex. en wordt tevens via de SVR website verspreid (<http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Publicaties/Publicaties/vic/vic2008.pdf>). Deze vouwfolder is veel gevraagd en gebruikt materiaal voor secundaire en hogescholen. Jaarlijks verzorgt het departement Internationaal Vlaanderen een vertaling naar het Frans, het Duits en het Engels. Internationaal Vlaanderen verspreidt deze informatie via haar website en wordt veel gebruikt door de vertegenwoordigers in het buitenland.
- **Duurzaamheidsmonitor:** in 2008 verscheen de tweede editie van de Vlaamse duurzaamheidsmonitor. Deze editie kwam tot stand in overleg met de werkgroep Duurzame Ontwikkeling van de Vlaamse overheid en werd dit keer nog beter afgestemd op de Europese indicatoren voor duurzame ontwikkeling. De duurzaamheidsmonitor is een omgevingsmonitor die globale ontwikkelingen opvolgt, hij volgt niet de acties op die in het kader van de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling werden afgesproken. Dit is een opdracht voor de Stafdienst van de Vlaamse Regering. De duurzaamheidsmonitor wordt op beperkte schaal gekopieerd en is vooral bedoeld als webpublicatie op de SVR-website (<http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Publicaties/Publicaties/monitoren/duurzaamheidsmonitor2008.pdf>) en op de website duurzame ontwikkeling Vlaanderen.
- **ICT-monitor:** in het najaar 2008 werkte de Studiedienst een ICT-monitor uit die het bezit en gebruik van ICT zowel in de gezinnen als bedrijven opvolgt en de Europese situatie van Vlaanderen toelicht. De gegevens zijn grotendeels gebaseerd op de ICT-enquête bij de huishoudens en bij de bedrijven die door ADSEI jaarlijks moet worden georganiseerd in het kader van Europese verplichtingen. De monitor wordt beperkt gekopieerd en elektronisch verspreid via de SVR-website: (<http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Monitoring/bijlagenmonitoren/ict-monitor/2009-01-29-ict-vlaanderen.pdf>).
- **RESOC-rapporten:** op vraag van het kabinet van de minister-president beschreef de Studiedienst de ontwikkelingen in de 13 RESOC-gebieden aan de hand van een set van indicatoren. In deze profielschetsen komen alle Vlaamse bevoegdheidsdomeinen aan bod en wordt tevens de demografische ontwikkelingen belicht. De rapporten dienden als documentatie bij de onderhandelingen tussen de RESOC's en de Vlaamse overheid. Deze rapporten werden tijdens de informatiedagen van het Platform van streekpacten verspreid door de coördinerende cel binnen de Stafdienst van de Vlaamse Regering. De rapporten kunnen ook elektronisch worden geraadpleegd via de website Lokale Statistieken (http://aps.vlaanderen.be/lokaal/lokaal_resoc.html). Men kan via deze website ook andere informatie samenstellen op het niveau van de RESOC-gebieden omdat zij als een standaardgebiedsindeling zijn geprogrammeerd.
- **Vlaamse Rand:** begin 2008 werd het Informatie- en Documentatiecentrum voor de Vlaamse Rand operationeel. Er werden door de coördinerend minister voor de Vlaamse Rand middelen ter beschikking gesteld voor het werven van personeel bij de coördinatiecel van de Vlaamse Rand (Staf-

dienst VR), de vzw De Rand en de Studiedienst van de Vlaamse Regering. De Studiedienst leverde statistieken over meerdere beleidsthema's en stelde een interactieve databank samen die via het internet kan geconsulteerd worden (http://aps.vlaanderen.be/lokaal/lokale_indicatoren_Vlaam-serand.htm). Het staat ook in voor de beantwoording van helpdeskvragen over cijfers. Voor de 19 gemeenten en het geheel van de Rand wordt aan een actualisering van het rapport met socio-economische indicatoren, waarvan de eerste editie in 2007 verscheen, gewerkt. In dit kader wordt tevens onderzoek verricht naar het meetbaar maken van het Vlaamse karakter van dit gebied. Dit onderzoek werd toevertrouwd aan BRIO-(VUB) en zal in 2009 tot een voorstel van indicatorenset moeten leiden.

4.4 Algemene omgevingsanalyse

De Studiedienst stelt vijfjaarlijks, als aanloop voor de komende regeringsonderhandelingen, een algemene omgevingsanalyse op met beschrijving van trends en mogelijke ontwikkelingen die van strategisch belang kunnen zijn voor Vlaanderen.

Bij de start van een nieuwe beleidscyclus is het aangewezen een verkenning te doen van de externe omgeving waarin de Vlaamse overheid (beleidssysteem) moet of wil optreden. Welke trends uit het verleden zullen zich versterkt/verzwakt doorzetten? Welke nieuwe ontwikkelingen tekenen zich af? Welke signalen zijn hierover op te vangen (bij andere actoren, in buitenland) en hoe waarschijnlijk zullen deze een impact hebben op Vlaanderen?

Omgevingselementen zijn gebeurtenissen, trends, aannames over burgers, groepen, organisaties die naar de toekomst verwacht worden in diverse contexten. We blikken voor deze omgevingselementen 10 jaar vooruit, voor bepaalde materies kunnen we verder. Het komt erop aan los te komen van waarmee we nu bezig zijn en onze horizon te verruimen. Niets is perfect voorspelbaar. Met een zekere marge van onzekerheid moeten we leren leven, maar het is interessant te weten welke verschillende voorspellingen er bestaan over een thema zodat we ons niet vast rijden in 1 piste maar ook oog hebben voor mogelijke alternatieve paden.

Het is niet de bedoeling om heel exhaustief te zijn maar wel om de belangrijkste elementen die potentieel een hoge invloed hebben op de organisatie, het systeem (in casu het Vlaamse beleid), in kaart te brengen. Deze afweging is het resultaat van een groepsproces waarbij meerdere actoren vanuit hun kennisveld aangeven welke ontwikkelingen zij zien als een bedreiging of een kans en welke rol ze van de overheid verwachten. Aangezien we de externe omgeving bestuderen, moeten deze actoren ook buiten de administratie gezocht worden.

Een omgevingsanalyse maakt nog geen keuzen. Ze reikt elementen aan voor de komende politieke agenda. In een volgende fase van de beleidscyclus moeten deze probleemstellingen doorvertaald worden in een strategie en in acties. Deze moeten gekoppeld worden aan de interne omgeving van de Vlaamse overheid (waarin is deze goed, wat kan beter). Dit alles komt aan bod in de domeinspecifieke Bijdragen van de Ministeries.

De algemene omgevingsanalyse voor de komende regering 2009-2013 is in verschillende fasen tot stand gekomen:

- In een **eerste fase** werd door de medewerkers van de Studiedienst een **insteeknota** opgesteld (mei 2008). Deze bestond uit zes hoofdstukken:
 1. Demografische ontwikkelingen
 2. Economische ontwikkelingen
 3. Sociale ontwikkelingen en Cultureel-maatschappelijke ontwikkelingen (waarden, houdingen, gedragingen)
 4. Technologische ontwikkelingen
 5. Ecologische ontwikkelingen
 6. Politiek-institutionele ontwikkelingen

Per thema werd een vijftal probleemstellingen gekozen die in korte nota's werden beschreven aan de hand van cijferreeksen of verwijzingen naar literatuur. Bij deze probleemformulering ging de aandacht naar de evolutie

(terugblik; vooruitblik tot 2013 en zo mogelijk verder, indien er veel onzekerheden zijn werden meerdere varianten beschreven); de ontwikkeling op mondiaal, Europees (EU-27), gewestelijk niveau; de drijvende of afremmende factoren voor de verwachte ontwikkeling, de verwachte bedreigingen en kansen voor Vlaanderen.

- In een **tweede fase** werden deze probleemstellingen getoetst aan de **ervaring van de beleidscellen in de verschillende beleidsdomeinen** (april-mei 2008). Beleidsondersteuners werden op een viertal workshops uitgenodigd om de insteeknota te bespreken. Zij kregen de vraag te beantwoorden of de geschetste probleemstellingen ook volgens hen dé belangrijke bedreigingen en kansen voor Vlaanderen zijn en of zij nog andere onzekere ontwikkelingen konden waarnemen vanuit het standpunt van hun domein. Ieder domein gaf aan welke bedreigingen en welke kansen voor hen belangrijk zijn. Probleemstellingen die meerdere domeinen raken, moeten bijzondere aandacht krijgen. Het is een signaal dat een geïntegreerde aanpak wenselijk is. Over de besprekingen werd een verslag opgesteld. De domeinen moesten de probleemstellingen die hun aanbelangden, nadien verder uitdiepen in hun Bijdrage. De Studiedienst gebruikte de aangereikte informatie om de probleemstellingen uit de insteeknota verder te specificeren en om ontbrekende probleemstellingen uit te schrijven.
- In de **derde fase** wensten we de probleemanalyse voor te leggen aan **externe stakeholders** (juli-augustus 2008). We wensten te weten welke probleemstellingen voor de komende regering belangrijk zouden worden, gezien vanuit het oogpunt van de doelgroep van het beleid, de toekomstige gebruikers. Aan de voorzitters en ondervoorzitters van de strategische adviesraden werd een webenquête voorgelegd. Ze kregen op die manier de gelegenheid te reflecteren op de probleemstellingen die door de Vlaamse overheidsadministratie werden geformuleerd. Ze konden het belang van de probleemstellingen aanduiden gezien vanuit hun beleidsdomein en aangeven welke rol ze van de overheid verwachtte ten aanzien van deze probleemstellingen. Ook de promotoren van de Steunpunten werden uitgenodigd om de probleemstellingen aan te vullen, scherper te formuleren, alternatieven aan te bieden vanuit hun kennis op het gebied van beleidsgericht onderzoek. Over deze bevraging werd een verslag opgesteld. De Studiedienst verwerkte de opmerkingen en suggesties in de ontwerpversie van de omgevingsanalyse.
- In de **vierde fase** wensten we de **horizon nog verder af te verleggen** zodat we nog meer zouden loskomen van de 'verwachte' toekomst (oktober 2008). Bovendien wensten we een aantal ontwikkelingen meer **geïntegreerd te benaderen**. Daartoe werd een scenarioworkshop georganiseerd met de SVR-medewerkers en beleidsondersteuners die aan de eerdere workshops deelnamen. Vertrekkende van bestaande Europese scenario's werden mogelijke ontwikkelingen voor Vlaanderen vanuit drie invalshoeken benaderd. Dit resulteerde in drie toekomstbeelden: winnen is belangrijker dan meedoen, ieder in zijn cocoon, samen sterk voor een duurzaam Europa. Zij vertellen elk hoe de toekomst van de beleidsomgeving zich zou 'kunnen' onvouwen. Het zijn zeker niet de enig denkbare schetsen over de toekomst. Wel is getracht om 'extremere' beelden te ontwikkelen om de grenzen van het palet aan mogelijke toekomst af te tasten. Bovendien zijn het geen toekomstschetsen die nieuwe beleidslijnen beschrijven. Ze zijn als spiegel te gebruiken om mensen te inspireren om over nieuw beleid na te denken.
- De omgevingsanalyse zal een laatste keer worden **geactualiseerd in april 2009** met de bedoeling om een eindrapport te kunnen voorleggen bij het aantreden van de nieuwe regering, na de verkiezingen in juni 2009.

5. Activiteiten met betrekking tot coördinatie van statistiek

5.1. Eenloketstatistiek

Het *Eenloketstatistiek* verder uitbouwen als het kanaal waar de beleidsmakers, andere studiediensten, organisaties, media, bedrijven en burgers op gebruiksvriendelijke wijze actuele en betrouwbare statistieken vinden over alle Vlaamse beleidsdomeinen. Dit gebeurt door een gericht aankoopbeleid en onderhandelingen met statistiekproducenten met het oog op het verwerven van toegang tot geaggregeerde of microdata over demografische, macro-economische en sociaal-maatschappelijke thema's, door de ontsluiting en het beheer van deze datareeksen (onder meer via datawarehouse), door de verspreiding via website alsook een *helpdesk*.

De beheersovereenkomst stelt de oprichting van een gebruikersgroep op initiatief van SVR voor en de deelname aan 4 externe gebruikersgroepen. We verwijzen hier naar de uitgebreide lijst van werkgroepen waarvan SVR deel uitmaakt.

Lokale statistieken

De gemeenten en provincies krijgen via internet toegang tot de **databank lokale statistieken**. De afstemming tussen vraag en aanbod gebeurt binnen het kader van projectwerking. De bevoegde kabinetten en administraties definiëren de indicatoren die relevant zijn voor de omgevingsanalyse en voor de opvolging of evaluatie van de beleidsplannen die door de lokale besturen, op verzoek van de Vlaamse Regering moeten worden opgesteld. De Studiedienst van de Vlaamse Regering verzamelt de data. Dit portaal wordt steeds meer het **unieke loket** waar de openbare gemeentelijke statistieken te vinden zijn.

Eind 2008 werden op de site van de lokale statistieken 450 gewone cijferreeksen en 160 afgeleide reeksen met ratio's aangeboden. Dit zijn er 40 meer dan een jaar eerder. De meeste reeksen (88%) zijn continue reeksen d.w.z. dat de cijfers elk jaar beschikbaar zijn. SVR probeert de cijfers zo vlug mogelijk te verwerven en spoort de producenten van reeksen daartoe regelmatig aan. De actualiteitswaarde geeft aan in welke mate in het waarnemingsjaar (hier 2008 en 2007) de cijfers voor het lopend en de drie voorgaande jaren werden aangeboden op de website. De globale actualiteitsscore is gestegen van 65% naar 77%. Eind 2008 was 43% van de aangeboden reeksen geactualiseerd tot op het jaar 2008, 83% van de reeksen waren beschikbaar voor het jaar 2007 en bijna alle reeksen waren beschikbaar voor de vorige jaren (2006 en vroeger).

	SITUATIE EIND 2007		SITUATIE EIND 2008	
	Aantal reeksen op website mbt	Actualisatiegraad	Aantal reeksen op website mbt	Actualisatiegraad
Lopend jaar	84	21	171	43
Jaar t-1	262	66	332	83
Jaar t-2	344	86	371	93
Jaar t-3	350	88	359	90

In 2008 noteerden we voor de website Lokale Statistieken ruim 270.000 clicks, een daggemiddelde van 750 clicks.

De gebruikers kunnen tussen **verschillende rapporteringvormen** kiezen. Via deze databank kunnen evoluties in tijd (sinds 1990) opgevolgd worden en kunnen ruimtelijke gebieden worden geselecteerd. Zo kunnen door de gebruikers gemakkelijk zelf rapporten worden samengesteld voor de strategiebeoordeling en monitoring van de effecten van de werking van de lokale politiezones, overlegplatforms in de welzijns- en gezondheidsector, sociaaleconomische regio's (RESOC), Vlaamse Rand en zo meer.

In 2008 werd door de Studiedienst voor de 308 gemeenten een **gemeentelijk rapport** samengesteld met relevante kernindicatoren voor het lokale beleid. Voor alle **RESOC-gebieden** werd eveneens een selectie van relevante indicatoren gemaakt en data verzameld ter onderbouwing van het overleg over de Streekpacten.

De technische uitvoering van het project gebeurt in een datawarehouse-architectuur. Er worden ook cartografische voorstellingen aangeboden.

Op één jaar tijd (1sept 2007-31aug 2008) bedroeg het aantal clicks op deze site ruim 200.000 (daggemiddelde 550). De site van Lokale Statistieken neemt een vierde van de trafiek op SVR-websites voor zijn rekening. In 2008 werden in het totaal 1.284.000 clicks geregistreerd.

Helpdesk

Binnen de Studiedienst is een procesverloop uitgetekend om snel en accuraat te kunnen antwoorden op vragen naar statistieken. Hiervoor is één persoon vrijgesteld binnen het team datamanagement. Indien hij niet meteen een antwoord vindt, wordt de vraag doorgegeven aan een collega die zich gespecialiseerd heeft in een thema. De vragen worden geregistreerd en de helpdeskverantwoordelijke controleert of de informatievrager binnen de drie dagen een reactie heeft ontvangen.

In 2008 werden 807 vragen gesteld en werden 887 antwoorden gegeven. 80 vragen vereisten een meer-voudig antwoord (onderdeel van vraag later beantwoord). Er is een lichte groeitrend waar te nemen. In 2004 registreerden we 733 vragen, in 2007 881 vragen. De bedoeling is uiteraard dat de Studiedienst zoveel mogelijk materiaal aanbiedt dat proactief inspeelt op mogelijke vragen en dat ruim toegankelijk is.

De meeste vragen in 2008 handelden over demografie (17,5%), economie (10,9%) en arbeidsmarkt (8,2%). Dit zijn twee thema's waarin SVR gespecialiseerd is. Volgens de beheersovereenkomst moet de Studiedienst algemene omgevingsmonitoring uitvoeren, toekomstgericht en geïntegreerd onderzoek verrichten over demografische, macro-economische en sociaalmaatschappelijke thema's. Demografie en economie zijn twee domeinen die al van bij de start van de helpdesk (resp. 18,3% en 13,6% in 2004) veel aandacht kregen.

Meer dan de helft (59,4%) van de vragen werden gesteld door ambtenaren: Vlaamse ambtenaren (29,4%), lokale ambtenaren (16,6%) en federale ambtenaren (16,6%). Vooral Vlaamse ambtenaren hebben hun weg naar de SVR-helpdesk gevonden (237 in 2008 t.o.v. 126 in 2004). In 2004 werd 37% van de vragen gesteld door ambtenaren. Een tweede cluster wordt gevormd door studenten (17,8%) en leerkrachten (8,2%) die materiaal zoeken voor hun werkjes en lesopdrachten.

5.2. Overleg en gebruikersgroepen

De Studiedienst neemt het initiatief om *gebruikersgroepen* uit te bouwen of actief deel te nemen aan externe initiatieven die tot doel hebben tot een betere afstemming te komen op het gebied van definities en methoden zodat de statistieken vergelijkbaar zijn op (inter)nationaal niveau en relevanter worden voor het Vlaamse beleid.

Tot op heden heeft de Vlaamse overheid geopteerd om de **statistiekproductie decentraal te organiseren**. De departementen en agentschappen zijn verantwoordelijk voor de productie, het beheer, de ontsluiting en de verspreiding van de functionele openbare statistieken.

De beleidsnota Statistiek voor de regeerperiode 2004-2009 kondigde de oprichting van een **Platform Coördinatie Statistiek** aan. De tijd voor de oprichting is rijp omdat de diensten na BBB tijd gekregen hebben om hun beleidsondersteunende capaciteit en hun gegevensbeheer intern te structureren en organiseren. Daarnaast is er een externe factor: de federale overheid maakt nu eindelijk werk van de oprichting van een Coördinatiecomité Statistiek waarin naast de partners van het Instituut voor Nationale Rekeningen (Algemene Directie Statistiek, Nationale Bank, Planbureau) ook de drie gewesten een stem krijgen. Een internationaal vergelijkende studie van het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie over de organisatie van regionale statistiekinstellingen, wijst eveneens op de noodzaak van meer co-

ordinatie en afstemming, zeker als er ruime decentralisatie bestaat bij de productie en verspreiding van statistieken.

Vroeger bestond ook al een interdepartementale werkgroep statistiek.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering heeft van de Vlaamse Regering bij zijn oprichting als agentschap (besluit van 3 maart 2006) de opdracht gekregen om het Vlaams Statistisch Systeem te coördineren en de kwaliteit van de Vlaamse openbare statistieken te ondersteunen.

De huidige inspanningen (zie verder) kunnen nog succesvoller worden indien de maatregelen beter bekend worden en indien er meer betrokkenheid is bij het uitbouwen van de ondersteunende functie. Het Platform Coördinatie Statistiek doet niets af aan de verantwoordelijkheid van departementen en agentschappen voor hun statistiekproductie. Het wil hen faciliteren om hun doelstellingen te bereiken. De afspraken die gemaakt worden, kunnen echter niet genegeerd worden omdat het Vlaams Statistisch Systeem meer coherentie moet krijgen en de kwaliteit onbetwistbaar moet zijn. Dit is niet alleen een voorwaarde voor goed bestuur maar ook een noodzakelijke stap om door internationale statistiekinstanties (nu en zeker in de toekomst) erkenning te krijgen.

Er moet dus een voldoende grote betrokkenheid van alle beleidsdomeinen zijn. De departementen kunnen voor hun domein als een eerste coördinatie-niveau fungeren. Het Platform Coördinatie Statistiek kan zich dan focussen op de domeinoverschrijdende cijfers.

Het Platform Coördinatie Statistiek kan volgende taken op zich nemen:

- overzicht opstellen en bijhouden over de statistiekproductie van regionale openbare statistieken door de departementen en agentschappen: vooral deze datasets die relevant zijn voor meerdere domeinen, deel uitmaken van (inter)nationale rapporteringen. Het gaat dus niet over interne beheersindicatoren
- vaststellen van lacunes op gebied van beleidsrelevante gegevens voor domeinoverschrijdende rapporteringen en uitwerken van oplossingen
- afspraken maken over vragen voor meer regionale statistieken bij federale instanties: welke cijfers en prioriteiten indien er meerdere domeinen betrokken zijn?
- afspraken maken over vertegenwoordiging op internationale statistiekfora, voorbereiding en informatie-doorstroming ingeval er meerdere domeinen betrokken zijn
- voorbereiden van de werkzaamheden van het Coördinatiecomité Statistiek en opvolgen met onder meer voorbereiding van Belgisch statistisch meerjarenprogramma
- afspraken over generieke kwaliteitsvereisten en opvolging (bv. vertaling van praktijkcode statistiek Eurostat naar Vlaamse overheid, ontwikkelen van zelfevaluatie-instrumenten, vormingsbehoeften)
- samenwerken in het kader van het eenloketstatistiek (bv. verspreiding van statistieken via contentmanagementsystemen, linken op de SVR-website)

Het CAG besliste op 11 juni 2008 dat het Platform zou worden samengesteld uit de contactpersonen voor VRIND. Het Platform vergaderde in 2008 een keer met op de agenda de evaluatie van het voorbije VRIND-proces en de vraag voor inventarisering van de behoeften van de beleidsdomeinen op het gebied van ontbrekende reeksen en de kwaliteit van het beschikbare materiaal. Hierover loopt eerst intern een onderzoek binnen de Studiedienst.

5.3. Metadata

De Studiedienst beschrijft de *kwaliteit van de statistieken* die de Vlaamse overheid gebruikt voor haar beleid, centraliseert deze door middel van een metadatabank en stimuleert andere diensten om dit instrument te gebruiken.

De metadatabank bevat per statistiekreeks een beschrijving van de verschillende kwaliteitsdimensies zoals opgelegd door Eurostat. Eind 2008 waren er ruim 1000 databestanden en statistische reeksen beschreven. De metadata worden rechtstreeks gekoppeld aan de cijferreeksen die verspreid worden via de website www4.vlaanderen.be/dar/svr en www.lokalestatistieken.be.

5.4. Vertegenwoordiging Vlaamse overheid op federale statistiekfora

De Studiedienst zal het standpunt van de Vlaamse overheid verdedigen op officiële (*inter*)*nationale statistiekfora* zoals de Hoge Raad voor de Statistiek, het Coördinatiecomité dat binnen de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek wordt opgericht en in het Wetenschappelijk Comité van het Instituut voor Nationale Rekeningen.

De Vlaamse Regering heeft officieel twee vertegenwoordigers in de Hoge Raad voor de Statistiek (HRS) en in de wetenschappelijke comités van het Instituut voor Nationale Rekeningen (INR). De oprichting van een Coördinatiecomité in de schoot van de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek (ADSEI, voorheen het NIS) is tot op heden niet operationeel. De Vlaamse Regering stelde einde 2007 haar vertegenwoordigers aan.

De diensten van de Vlaamse overheid worden regelmatig als expert uitgenodigd op werkgroepen van de Hoge Raad voor de Statistiek. Die herziene federale statistiekwet (2007) voorziet dat de FOD Economie, ADSEI verantwoordelijk is voor de **certificering van de methoden** die gebruikt worden voor het maken van openbare statistieken. De gewesten werden als lid van de HRS in 2008 meerdere keren geconsulteerd bij de opmaak van de voorstellen voor de certificeringprocedure en -criteria (wie, wat, hoe, wanneer, verhaal, gebruik, ...) en deden er constructieve voorstellen op basis van onder meer hun eigen handleidingen voor het opstellen van surveys en het maken van statistieken.

Recent werd de Studiedienst ook door de Nationale Bank van België uitgenodigd om een inventaris op te stellen van ontbrekende beleidsrelevante regionale data. In drie werkgroepen werd een schema opgesteld met de beschrijving van de aanpak, de nodige mankracht en doorlooptijd. De Vlaamse overheid was meteen bereid om deel te nemen aan het project en om een evenredig deel van de kosten te dragen. Dit komt neer op 1 medewerker gedurende twee jaar ter beschikking stellen van de NBB. Het Waalse Gewest bevestigde eveneens zijn engagement. Enkel indien het Brussels Hoofdstedelijk Gewest participeert, is de NBB bereid om de werkzaamheden op te starten.

6. Activiteiten met betrekking tot kwaliteit

6.1. Richtlijnen met betrekking tot kwaliteit

De Studiedienst ontwikkelt ten behoeve van de Vlaamse administratie *handleidingen en richtlijnen* over kwaliteitsvolle statistiekproductie, surveyonderzoek, monitoring en toekomstverkenningen en leert ze op een correcte manier toepassen door *opleiding, workshops over goede praktijkvoorbeelden*. SVR past deze principes zelf toe op eigen producten.

Technische rapporten

In 2008 is gewerkt aan meerdere technische rapporten. Twee ervan zijn volledig klaar en beschikbaar via de SVR-website. Een derde is momenteel in druk.

- Het rapport '**De interpretatie van interactie-effecten in regressiemodellen**' (J. Pickery) focust niet zozeer op de technische kant maar vooral op de inhoudelijke interpretatie. Door scherp te stellen op de interpretatie, draagt deze tekst hopelijk bij tot een correcter gebruik van interactie-effecten in regressiemodellen en tot een treffende duiding van de resultaten van die modellen.
- Het rapport '**LIPRO: een classificatie van huishoudens**' (E. Lodewijckx & P. Deboosere - VUB) beschrijft de indeling van de huishoudens die SVR toepast op de bevolkingsgegevens van het Rijksregister. De LIPRO-typologie (Lifestyle Projections) is uitgewerkt op basis van het kenmerk 'verwantschap met de referentiepersoon van het huishouden'.
- Het rapport '**Basisdocumentatie: Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen 2007**' (A. Carton, T. Vander Molen & J. Pickery, in druk) analyseert in detail de output- en proceskwaliteit van de verschillende stappen in het volledige onderzoeksproces. Het rapport wordt aan alle gebruikers van de SCV-data ter beschikking gesteld.
- In de loop van 2008 is verder voorbereidend werk geleverd met het oog op volgende rapporten (te verschijnen in 2009):
 - Aanmaak en gebruik van weegcoëfficiënten voor surveydata met toepassing in SPSS (J. Pickery)
 - Contextuele regressiemethoden voor internationaal vergelijkend onderzoek (M. Callens)
- Vanaf de SCV survey 2004 wordt niet langer gewerkt met vervangadressen ter compensatie van de non-respons. Op basis van de gestandaardiseerde contactdata vanaf SCV 2000 wordt via oversampling de omvang van de brutosteekproef met het oog op het realiseren van 1500 interviews berekend. De werkwijze is uitgewerkt in een wetenschappelijk artikel dat na een grondige review en herwerking verschenen is in een Engelstalig on-line tijdschrift.
Pickery J. & Carton A. (2008) Oversampling in relation to differential regional response rates. In: *Survey Research Methods*, 2 (2), 83-92, <http://w4.ub.uni-konstanz.de/srm/issue/view/60>.
Onder meer het participatieonderzoek van de U.Gent (Steunpunt) zal de uitgewerkte aanpak volgen.

Opleiding statistiek en indicatoren voor Vlaamse ambtenaren

In het voorjaar 2008 vond overleg plaats tussen AgO (Agentschap voor Overheidspersoneel) en SVR over de verdere invulling van de opleiding statistiek voor ambtenaren betrokken bij de analyse van gegevens. In het najaar 2008 stonden vier SVR-medewerkers in voor acht dagdelen over basisconcepten van de beschrijvende en inductieve statistiek, meervoudige regressie (metrische en categorische afhankelijke variabele) en steekproeftrekking. De lessenreeks werd goed geëvalueerd, maar in tegenstelling tot voorgaande jaren haakten iets meer deelnemers vroegtijdig af. De redenen hiervoor blijven onduidelijk.

In het najaar verzorgde een SVR-medewerker voor ambtenaren betrokken bij opvolgings- en/of evaluatiemonitoring een druk bijgewoonde opleiding over de constructie van indicatoren. Naast de conceptuele duiding van het begrippenkader ging veel aandacht naar de praktische benadering aan de hand van concrete cases aangebracht door de cursisten. Een tweede lessenreeks moest worden ingelast.

6.2. Auditing van kwaliteit

De Studiedienst *onderzoekt de kwaliteit* van statistieken, surveys, monitors en toekomstverkenningen in opdracht van de Vlaamse overheid, op eigen initiatief of op vraag van de bevoegde dienst met het doel tot verbeteracties te komen. De Studiedienst biedt zelfevaluatie-instrumenten aan die de betrokken diensten proactief kunnen inzetten.

In de loop van 2008 is bijkomende informatie over DESAP - self assessment questionnaire for survey managers - bij een contactpersoon op Eurostat ingewonnen. Een concrete uitwerking van het beschikbare materiaal met het oog op de ontwikkeling van een tool zelfevaluatie statistiek en survey is voorzien voor het voorjaar 2009.

6.3. Meldpunten surveyonderzoek en toekomstverkenningen

Het Meldpunt survey verder uitbouwen als draaischijf die enerzijds een volledig overzicht van surveyonderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid biedt en anderzijds samenwerking bevordert tussen overheidsdiensten. De inhoud van deze databank wordt ruim bekend gemaakt via de website.

Het Meldpunt toekomstverkenningen verzamelt informatie over toekomstverkenningen die relevante inzichten aanreiken over mogelijke ontwikkelingen in Vlaanderen. Het is de bedoeling de verworven inzichten te gebruiken in beleidsvoorbereiding en -evaluatie en op gebied van methodiek te leren van goede praktijkvoorbeelden.

Meldpunt survey

SVR onderhoudt sinds 2005 een meldpunt voor surveyonderzoek in opdracht van de Vlaamse Regering. De inventaris bevat eind 2008 de beschrijving van bijna 400 enquêtes. Deze databank wordt regelmatig bijgewerkt. Alle departementen en agentschappen worden jaarlijks uitgenodigd om een webformulier in te vullen en informatie over de vragenlijsten, de beschikbaarheid van data, methodologische aanpak en eventuele onderzoeksresultaten mee te delen.

De informatie wordt ontsloten via de website waardoor alle overheden en onderzoekers kennis krijgen van beschikbare secundaire bronnen voor beleidsgericht onderzoek en monitoring. Het kan een instrument zijn om onderzoekers en opdrachtgevende instanties samen te brengen en om in de toekomst kennis en middelen samen te leggen. De Studiedienst speelt hierbij een intermediaire rol.

Meldpunt toekomstverkenningen

Mede naar aanleiding van de Bijdrage aan de komende regering, komen er veel vragen naar het bestaan van toekomstverkenningen of het opstarten van eigen toekomstverkenningen. De Studiedienst van de Vlaamse overheid wil hierin een intermediaire rol spelen vanuit de bekommernis kennis te delen en kostenefficiënt op te treden. In 2006 werd al een poging ondernomen om een inventaris op te stellen.

SVR wil een overzicht maken van toekomstverkenningen die de voorbije vijf jaren in opdracht van de Vlaamse overheid werden opgestart en wenst de beschikbare informatie zoveel als mogelijk te verspreiden binnen deze Vlaamse overheid. De Studiedienst wil eveneens polsen naar de verwachtingen die de diensten hebben aan ondersteuning zodat hij zich hier zo goed mogelijk kan op voorbereiden.

Door middel van een webenquête wordt informatie verzameld bij alle departementen. Deze informatie zal tevens gebruikt worden voor het onderzoek waarmee het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie is belast in het kader van het project 'Geïnformeerd beleid: afstemming van vraag en aanbod van kwantitatieve beleidsinformatie en toekomstverkenningen'.

7. Activiteiten met betrekking tot dienstverlening

7.1. Adviesverlening

De Studiedienst verleent op eigen initiatief of op vraag van de Vlaamse Regering, departementen en agentschappen advies m.b.t. methodologische aspecten van onderzoek, statistiekproductie, surveyonderzoek, algemene omgevingsanalyse en monitoring.

In de beheersovereenkomst wordt een streefcijfer van 15 adviezen en 2 projectbegeleidingen voorop gesteld.

De Studiedienst stelt zijn expertise ter beschikking van andere diensten. Er werden in 2008 52 adviezen verleend waaraan minstens 1 dagdeel werd gewerkt en dat diepgaander zoekwerk naar data of andere informatie en meer inhoud dan enkel deze elementen samen voegen. Het merendeel van de adviesvragen (23) was afkomstig van het politieke niveau, zijnde kabinetten en parlement. 16 adviesvragen werden gesteld door administratieve diensten, zowel departementen als agentschappen. Vanwege de minder prioritaire doelgroep kwamen vragen vanwege academische onderzoeksinstituten (4), media (2), en middenveld (2). Hieraan werden 193 mensdagen besteed door verschillende SVR-medewerkers. De adviesvragen handelden in hoofdzaak over de beleidsdomeinen economie (7), media en ICT (6), mobiliteit (5) en demografie (5) en milieu (3).

De aard van de adviesvragen kan beschreven worden als gevorderd zoeken naar statistieken (14), synthese op basis van beschikbare literatuur (8), gevorderd statistisch onderzoek (5) en conceptualisatie en bewerking van indicatoren (3).

Onderstaand overzicht geeft een zicht op de aard van de vragen. Het betreft adviezen voor departementen en agentschappen binnen de Vlaamse overheid (inclusief gefinancierde maar uitbesteede onderzoeken aan steunpunten en wetenschappelijke onderzoeksinstituten):

Methode dataverzameling

- Consortium universiteiten/SVR: Scheiding in Vlaanderen
- Agentschap voor Binnenlands Bestuur, Lokale en provinciale besturen - Financiën en Personeel - bevraging aanbieders en ontvangers van vorming mede gesubsidieerd door het Vormingscentrum Lokale Besturen
- CLP/CDO (UGent) - Lokale Participatiebarometer
- DAR lezersonderzoek personeelsblad 13

Steekproefdesign

- Cel Mobiliteit Onderzoek Verplaatsingsgedrag Vlaanderen
- DAR lezersonderzoek personeelsblad 13
- WVG Kenniscentrum steekproef van instellingen jeugdbescherming

Vragenlijst, indicering

- Consortium universiteiten/SVR: Scheiding in Vlaanderen
- Agentschap voor Binnenlands Bestuur, Lokale en provinciale besturen - Financiën en Personeel - bevraging aanbieders en ontvangers van vorming mede gesubsidieerd door het Vormingscentrum Lokale Besturen
- Dept. DAR Dito-abonnees
- Dept. LNE bevraging van stakeholders over 10 jaar milieubeleidsplanning in Vlaanderen (MINA-plan 4)
- Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen vragenlijst bij ontleners van de VMSW van wie de lening is afgelopen
- DAR lezersonderzoek personeelsblad 13

Analyse surveydata:

- IAVA methodologie audit bedrijfscontinuïteitsmanagement
- Agentschap voor Binnenlands Bestuur, Lokale en provinciale besturen - Financiën en Personeel - bevraging aanbieders en ontvangers van vorming mede gesubsidieerd door het Vormingscentrum Lokale Besturen
- DAR lezersonderzoek personeelsblad 13
- AGIO n - methodologisch-technisch advies m.b.t. representativiteit en respons

Beoordeling bestek uitbesteed surveyonderzoek

- DAR, Afdeling Communicatie jurering bureau ViA-interactieve bevraging
- U.Gent jury participatiesurvey 2008-2009
- VREG jury offertes enquête

Toekomstverkenning/algemene omgevingsanalyse/evaluatie

- Cel wetsmatiging – ontwikkeling meetinstrument om omvang, aard, domein en reden van regelgeving, uitvoeringsgraad van aangekondigde regelgeving te beschrijven en op te volgen.
- Dept. F& B - toelichting over methode tot definiëren van missie en visie van domein, begeleiding van proces (vormingsdag).

7.4. Projecten met domeinoverschrijdend karakter

De Studiedienst voert op vraag van de Vlaamse Regering kortlopende opdrachten uit met domeinoverschrijdend of toekomstverkenkend karakter waarbij expertise van meerdere SVR-medewerkers en zonodig van andere diensten in een projectmatige aanpak vereist is.

De beheersovereenkomst stelt 3 projecten op jaarbasis voorop.

- **Het verenigingsleven in Vlaanderen:** naar aanleiding van het overleg tussen de Vlaamse Regering en de Verenigde Verenigingen werd afgesproken onderzoek op te zetten naar blinde vlekken op het gebied van het verenigingsleven in Vlaanderen. Daarbij werd zowel gedacht aan geografische leemtes als aan het weinig of niet bereiken van bepaalde bevolkingsgroepen. De Studiedienst zorgde voor een eerste verkenning op basis van bestaand onderzoek. Een inventaris van bestaand onderzoek werd opgemaakt en daarna werden de beschikbare resultaten toegelicht. Tevens werden onderzoekspistes uitgetekend. De nota werd voorgelegd aan de interkabinettenwerkgroep en kwam aan bod op het overleg tussen de regering en de Verenigde Verenigingen.
- **Postenquête Stadsmonitor:** voor de survey van de Stadsmonitor bij de stadsbewoners werd afgestapt van telefonische enquêtes en geopteerd voor een postenquête. De twee vorige metingen in 13 Vlaamse steden (2004 en 2006) hadden aangetoond dat telefonische enquêtes onvoldoende garanties inhielden voor representatieve en kwaliteitsvolle resultaten. De wisseling van dataverzameling vereiste een sterke methodologische onderbouw en enkele bijstellingen van het concept. Dit project werd eerder uitbesteed aan CDO en werd op vraag van het Agentschap Binnenlands Beleid in 2008 in 'eigen beheer' georganiseerd.
- **Gezinsmodulatie:** op 23 juli 2008 ontving de Studiedienst vanwege de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de vraag om een onderzoek te doen naar de mogelijke impact van het hanteren van een uniforme en globale gezinsmodulatie in de diverse Vlaamse premiestelsels ter ondersteuning van gezinnen met kinderen. Deze vraag sloot aan bij het verkennend onderzoek van SVR dat in 2006 een inventaris opmaakte van de diverse bestaande vormen van gezinsmodulatie in de Vlaamse premiestelsels, met aandacht voor de inkomensgrenzen en de voorwaarden voor toekenning van de premies.

De opdracht van de Vlaamse Regering bestond erin:

1. de budgettaire impact te berekenen van de toepassing van de voorgestelde uniforme gezinsmodulatie
2. de impact te berekenen wanneer de uniforme gezinsmodulatie gehanteerd wordt binnen de bestaande budgetten
3. de impact te berekenen van de uniforme gezinsmodulatie voor alle categorieën gezinnen in vergelijking met de huidige situatie

In de nota aan de leden van de Vlaamse Regering wordt aangegeven welke gezinsmodulatie als uitgangspunt wordt genomen: het betreft een voorstel met welbepaalde percentages voor de verhoging van de gehanteerde inkomensgrenzen op basis van het aantal kinderen ten laste. Voorts wordt gesteld dat binnen bepaalde domeinen (bijv. welzijn en onderwijs) waar heden al een sterkere gezinsmodulatie wordt gehanteerd, in de toekomst eveneens een sterkere gezinsmodulatie kan worden behouden. Waar nodig en wenselijk kan bij de gezinsmodulatie ook rekening worden gehouden met de leeftijd van het kind.

In een eerste nota werd verslag uitgebracht van enkele casestudies die bij Vlaamse overheidsinstellingen werden uitgevoerd. Aan de bevoegde administraties werd gevraagd in welke mate ze data hadden over (de evolutie van) het aantal gebruikers, het gemiddelde subsidiebedrag en het totale subsidiebedrag, telkens opgesplitst naar aantal kinderen en inkomenscategorie.

Bovendien werd nagegaan over welke calculatieprogramma's de diensten beschikten om zelf simulaties uit te voeren met variërende parameters (inkomen, aantal steungerechtigden, gezinssamenstelling, ...).

Op basis van de beschikbare data heeft de Studiedienst voor de verschillende diensten telkens twee scenario's uitgewerkt die elkaar aanvullen. In scenario 1 ging men uit van een mogelijke verhoging van de budgettaire ruimte en werd onderzocht in welke mate de beleidsdoelstellingen (aantal leningen, premies, type gebruikers enz.) zouden kunnen worden gerealiseerd, zonder wijzigingen in de samenstelling naar aantal kinderen ten laste. In scenario 2 ging men uit van een bepaalde beleidsdoelstelling (aantal leningen, premies, type gebruikers enz.), met wijzigingen in de samenstelling naar aantal kinderen ten laste, en vervolgens berekende men wat de budgettaire gevolgen zouden zijn. Per scenario worden enkele varianten voorgesteld.

Het is nu aan het beleid om keuzen te maken.

8. Generieke projecten

8.1. Onderlinge samenwerking

Heel de werking van de Studiedienst heeft een klantgericht karakter. Uit de beschrijving van de activiteiten blijkt dat er op vele domeinen wordt samengewerkt en met veel verschillende diensten op Vlaams en federaal niveau.

Er wordt samengewerkt met de **Stafdienst van de Vlaamse Regering** het Ministerie van de Diensten van het Algemeen Regeerbeleid, met de **beleidsondersteunende cellen van de andere departementen en agentschappen** en met de **Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen** (bv. INBO, IWT) m.b.t. VRIND, de monitoring van de externe effecten van domeinoverschrijdende beleidsplannen (bv. Pact Vilvoorde, Lissabonstrategie, Limburgplan, stadsmonitor, duurzaamheidsmonitor), de algemene omgevingsanalyse voor Vlaanderen, het socio-economisch Forum VIA en toekomstscenario's (bv. MIRA, NARA). In 2008 verrichtte SVR op vraag van de cel Gelijke Kansen onderzoek over de sociaaldemografische positie van oudere allochtonen, de leefsituatie van Belgen en personen met vreemde herkomst. Met het agentschap Binnenlands Bestuur werd een overeenkomst afgesloten m.b.t. de organisatie van de enquête stadsmonitor. Met de SERV en de afdeling Media van het departement EWI werd een studiewerk verricht en een studiedag georganiseerd over het ICT gebruik door huishoudens en bedrijven.

De Studiedienst stelt zijn expertise ter beschikking van **(inter)departementale werkgroepen** die belast zijn met beleidsvoorbereiding en -evaluatie met een domeinoverschrijdend karakter door het verlenen van adviezen op maat, procesbegeleiding en door het organiseren van opleidingen (statistiek, monitoring). Op vraag van het CAG werd een advies gegeven over verschillende studies over de efficiënte en effectieve overheid. SVR organiseerde met beleidsondersteuners van de 13 beleidsdomeinen een SWOT-analyse over de Vlaamse overheidsadministratie. Uit het overzicht van netwerken blijkt dat de Studiedienst aan heel wat stuur- en werkgroepen van Steunpunten en aan begeleidingsgroepen voor wetenschappelijk onderzoek deel neemt.

SVR nam in 2008 deel aan de voorbereiding van **interdepartementale projecten** zoals het interne documentatie- en archiefbeheer en de administratieve vereenvoudiging.

De Studiedienst heeft een structureel samenwerkingsverband met de **lokale besturen**. De Studiedienst vormt met de VSG, VVP en het Agentschap Binnenlands Bestuur een samenwerkingsverband met het oog op een actueel en accuraat aanbod aan datareeksen die beantwoorden aan de informatiebehoefte van de lokale besturen in het kader van hun beleidsvoorbereiding. Dit leidt tot een gebruiksvriendelijke website Lokale Statistieken die de gebruikers helpt om voor hun gemeente of provincie gedetailleerde cijferreeksen op te sporen en het basismateriaal te vinden voor het opstellen van hun beleidsplannen.

De Studiedienst organiseert zelf of neemt actief deel aan het **interregionaal overleg met regionale statistiekinstellingen** m.h.o. op een gemeenschappelijke standpuntbepaling op Hoge Raad voor de Statistiek, Coördinatiecomité Statistiek, Comité opdrachthouders GGP enquête(NIS), stuurgroep HERMREG-project (Planbureau), werkgroepen statistiek bij NBB.

8.2. Kwaliteitsbeleid

De Studiedienst engageert zich om binnen de termijn van deze beheersovereenkomst uitvoering te geven aan een kwaliteitsbevorderend beleid met betrekking tot statistiek, surveys, monitoring, beleidsevaluatieonderzoek en toekomstverkenningen zoals beschreven in de operationele doelstellingen met betrekking tot kwaliteit. Voor de realisaties verwijzen we naar hoofdstuk 7.

De Studiedienst stelde in 2008 een **dienstverleningscharter** op waarin geconcretiseerd wordt welke dienstverlening mag worden verwacht.

Er zal op geregelde tijdstippen de mening worden gevraagd van de prioritaire klanten over de SVR-producten. Dit gebeurt door middel van gebruikersgroepen, analyse van helpdeskvragen en webtrafiek enz. (zie hoofdstuk 5 en 6). In 2008 werd een klantentevredenheidsonderzoek verricht over VRIND.

De Studiedienst bevordert de interne kennisdeling en wil het kritisch wetenschappelijke oordeel aanscherpen door maandelijks voor alle SVR-medewerkers een **interne kennisworkshop** te organiseren waarop de betrokken medewerkers toelichting geven bij hun onderzoeksresultaten, les geven over de toepassing van geavanceerde statistische methodieken. De bedoeling van deze workshops is niet alleen het delen van inhoudelijke kennis maar ook het verruimen en verdiepen van de kennis met het oog op het verhogen van de kwaliteit van de uitgevoerde studies.

Een overzicht van de presentaties en de sprekers in 2008: voorstelling van Hermreg-model en eerste simulatieresultaten, toelichting over gebruik van contextuele regressiemethoden voor internationaal vergelijkend onderzoek, voorbereiding van de Generations and Gender Survey in België, toelichting bij de nieuwe website, principes van de begroting door Dept. Financiën en Begroting, toelichting over survey Stadsmonitor, toelichting over studie 'Op naar een efficiënte en effectieve overheid?'

Elke SVR-publicatie wordt onderworpen aan een kritische review van de leden van de **leescomités** samengesteld uit inhoudelijke (thema) en methodologische experts. Soms wordt ook beroep gedaan op externe experts.

8.3. Correct en aantrekkelijk werkgeverschap

Binnen het agentschap worden meerdere vormen van **betrokkenheid van het personeel georganiseerd**, gaande van maandelijks teamoverleg binnen de activiteitenprogramma's, projectwerking over activiteitenprogramma's heen, functionele werkgroepen m.b.t. organisatorische zaken tot algemene personeelsvergadering (minimum tweemaal per jaar).

Er wordt bijzondere aandacht besteed aan een **goede informatiedoorstroming binnen de Studiedienst** door zowel beleids- als beheersinformatie ruim ter beschikking te stellen via e-mail, gemeenschappelijke server met leesrechten voor iedereen. Ieder personeelslid ontvangt drie dagen vóór de directieraad de agenda en kan agendapunten toevoegen. De verslagen zijn voor iedereen toegankelijk via de gemeenschappelijke server. De afspraken worden besproken op de teamvergaderingen.

Er wordt aandacht gegeven aan **teambuilding** via sociale evenementen (culturele uitstap, Nieuwjaarsdiner).

In het kader van PLOEG krijgen de personeelsleden op alle niveaus ruim de gelegenheid zich voort te **bekwamen op inhoudelijk vlak en op het gebied van persoonlijke competenties**. Zij worden door hun coördinatoren gestimuleerd om hun vaardigheden te verruimen, hun kennis te verdiepen en binnen de organisatie nieuwe paden te bewandelen. Op alle niveaus kan men een aanvraag indienen voor vorming, deelname aan studiedagen of workshops. Personen worden aangesproken om deel te nemen aan interne en externe werkgroepen.

De **combinatie werk-gezin** wordt geoptimaliseerd door **structureel thuiswerken** te organiseren. In 2008 werd met 26 personeelsleden (op 41) een contract afgesloten over de modaliteiten. Hiervan zijn er 22 op A-niveau, 2 op B- en 2 op C-niveau. Men mag maximaal twee dagen per week structureel thuiswerken. Er wordt flexibiliteit verwacht in functie van geplande vergaderingen. Iedereen beschikt over een laptop en via webmail kan met toegang krijgen tot de gemeenschappelijke server.

Uit de personeelspeiling van oktober 2008 blijkt dat het personeel een score van 4,2 op 5 geeft met betrekking tot een gevoel van algemene tevredenheid met het huidige werk. Hiermee situeert SVR zich op het gemiddelde van de Vlaamse overheidsadministratie. De tevredenheid over de inhoud van het werk ligt nog hoger namelijk 4,7 op 5. De uitspraken 'ik beschik over voldoende middelen om mijn werk uit te voeren' en 'ik krijg alle nodige informatie om mijn werk goed te kunnen doen' scoren gemiddeld 4,3 op 5, wat iets hoger is dan gemiddeld voor de Vlaamse overheidsadministratie (4,1 en 3,8).

De perceptie over de samenwerking in de directe werkomgeving is minder positief in SVR dan gemiddeld in de Vlaamse overheid (3,6 t.o.v. 4,0). Dit is een vaardigheid die nochtans essentieel is voor het

uitvoeren van de complexe taken. De noodzaak hieraan wordt binnen SVR dan ook scherp gevoeld. Aan dit aspect wordt binnen het kader van de zelfevaluatie van het organisatiemanagement gewerkt door over de teams heen samen studiewerk te doen in het kader van grootschalige programma's zoals Vlaanderen gepeild en de Stadsmonitor, Sociale Staat van Vlaanderen heeft eveneens een gemengd projectteam.

Globaal gezien hebben de Vlaamse ambtenaren, ook deze binnen SVR, het gevoel dat er maar beperkte kansen op promotie zijn en om van functie te veranderen (2,9 op 5). Hieraan is binnen SVR gewerkt binnen het kader van het nieuwe personeelsplan waarbij graadverhogingen op alle niveaus werden voorzien.

8.4. Diversiteitbeleid

De Studiedienst werkt loyaal mee aan de realisatie van het gelijkekansenplan van het beleidsdomein DAR. Hij heeft een vertegenwoordiger in de departementale werkgroep. Voor wat de vertegenwoordiging van kansengroepen in het personeelsbestand van de Studiedienst betreft, is nu al 38% (11 op 29) op A-niveau van het vrouwelijke geslacht en in het middenkader en topkader is de helft een vrouw (3 op 6).

Eén persoon (2,3%) is van allochtone afkomst en 1 persoon met arbeidshandicap is ingeschreven in het Vlaams Fonds (2,3%). Bij de tijdelijke werving van contractuele personen (enquête Stadsmonitor, transitie inhoud van oude naar nieuwe website) was 1 op 5 van vreemde herkomst.

Bij de werving van nieuwe personeelsleden wordt de vacature door de MOD automatisch bekend gemaakt via specifieke kanalen die beter toegang hebben tot kansengroepen. Omwille van de zeer specifieke taken op SVR en hoge eisen op gebied van vaardigheden en competenties zijn er vermoedelijk niet zoveel kandidaten voor de opengestelde vacatures. Het aantal vacante betrekkingen (ongeveer 3 per jaar) en contractuele jobs (vervangingscontracten) is beperkt.

We hebben ook aandacht voor werknemers boven de 50 jaar: 10 op 41 (24%).

Voor de toekomst stelt de Studiedienst volgende streefcijfers voorop:

- 33% vrouwen op A-niveau en 33% bij teamcoördinatoren (directieraad)
- 5% personen van allochtone afkomst in het totale personeelsbestand of 5% van instroom tegen 2015
- 5% personen met arbeidshandicap in het totale personeelsbestand of 5% van instroom tegen 2010

De Studiedienst heeft binnen zijn technische en de budgettaire mogelijkheden de nieuwe SVR-website afgestemd op de richtlijnen die gelden voor een toegankelijke website voor slechtzienden. SVR kreeg in 2008 hiervoor een toelage.

8.5. Duurzaam en ethisch verantwoord aankoopbeleid

De Studiedienst neemt deel aan het actieprogramma van het ministerie Interne Milieuzorg en steunt het duurzaam en ethisch aankoopbeleid van de ondersteunende diensten (MOD, FAMA).

8.6. Integriteit

De Studiedienst stelde een vertrouwenspersoon voor psychisch welzijn op het werk aan (preventieadviseur) en werkte loyaal mee aan het integriteitsbeleid van de Vlaamse Regering. De leidend ambtenaar nam deel aan een focusgroep ter voorbereiding van de nieuwe deontologische code voor de Vlaamse overheidsadministratie. Hij werkte mee aan het pilootproject m.b.t. ontwikkelen van een meetinstrument voor integriteit (onderzoeksproject SBOV II).

8.7. Beheersrapportering

SVR definieerde in de beheersovereenkomst prestatie-indicatoren waarmee de realisatie van de aangekondigde prestaties worden opgevolgd. Er werden registratiesystemen opgezet of verder verfijnd. Voorbeeld is de **adviezen databank** (Accestoepassing). Op de nieuwe website staat software om de **webtrafiek** op te volgen. Alle **helpdeskvragen** worden centraal verzameld en opgevolgd. SVR informeert het kabinet tweemaandelijks over de vooruitgang van de jaardoelstellingen.

De Studiedienst maakt gebruik van de **directierapporten van de MOD** van DAR met betrekking tot de **personeelsbezetting, ICT-uitgaven, uitgaven van de apparaats- en beleidskredieten**.

Naast de schriftelijke rapportering zal wanneer nodig, een informeel overleg plaatsvinden tussen de kabinetschef van de minister en het hoofd van de Studiedienst.

8.8. Interne controle

SVR voerde een zelfevaluatie uit met behulp van de handleiding van IAVA. Dit gebeurde met de directieraad. Vervolgens werd door een interne werkgroep met vertegenwoordigers van alle teams een oplijsting van mogelijke risicofactoren gemaakt. Voor elk risico werd een inschatting gemaakt van de probabiliteit van voorkomen en van de mogelijke impact op de realisatie van de organisatiedoelstellingen. Voor elk van de gesignaleerde knelpunten werden verbeteracties voorgesteld. Het actieprogramma werd door de directieraad gevalideerd en zal in 2009 onderworpen aan een voortgangsrapportering.

8.9. Meten van beleidseffecten en outcomes

SVR heeft een uitgebreide analyse van mogelijke effecten van de beheersovereenkomst gemaakt (zie bijlage 1).

Volgende indicatoren worden voorgesteld:

- O1: Output in termen van publicaties
- O2: Volume aan informatie en expertise die al dan niet op vraag ter beschikking wordt gesteld
- O3: Gebruik van de SVR-website
- E1: Kennis, gebruik en tevredenheid over SVR-output bij Vlaamse overheden
- E2: Gebruik van kennis en kunde van de SVR door de primaire doelgroepen in beleidsplannen

Een uitvoerige beschrijving van de indicatoren en de nulmeting voor 2008 vindt men als bijlage

8.10. Efficiëntie en effectiviteit

SVR werkt al jaren met een beperkt werkingsbudget. Bij BBB werden de werkingskredieten van APS gelijkgesteld met de werkingskredieten van de IVA Studiedienst ondanks het feit dat er 10 personeelsleden werden toegevoegd.

In 2008 werden zoals voorheen de managementprocessen (zie ook generieken projecten) in eigen beheer uitgevoerd zonder ondersteuning van externe consultancy.

Er werd in 2008 een evaluatie van het verspreidingsbeleid van SVR-publicaties uitgevoerd. De oplage van de gedrukte publicaties wordt scherp berekend in functie van de te bereiken doelgroep.

De prijsoffertes van de ICT-outsourcer werden kritisch bekeken en leverde op meerdere facturen kortingen op. Er wordt bovendien veel in eigen beheer gewerkt. Een groot deel van de voorstudie voor de redesign van de website en de uitbreiding van de functionaliteiten van het datawarehouse gebeurden in eigen beheer.

9. Organisatiestructuur en management

9.1. Binnen het beleidsdomein DAR

De IVA Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR) maakt deel uit van het Ministerie van de Diensten voor het Algemeen Regeerbeleid, afgekort DAR.

Beleidsraad DAR

De leidend ambtenaar van de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR) maakt deel uit van de Beleidsraad van DAR. In de Beleidsraad wordt tussen de politieke verantwoordelijken en de leidend ambtenaren overleg gepleegd over personeelsaangelegenheden die door het raamstatuut zijn opgedragen en over beleidsafstemming binnen het domein (bv. beleidsbrieven, begroting). De beleidsraad kwam in 2008 tweemaal samen voor de bespreking van de jaardoelstellingen 2008 en voor de beleidsbrief 2009.

Managementcomité DAR en Aansturingcomité MOD

De SVR is vertegenwoordigd in het managementcomité van DAR. Dit comité heeft als taken personeelsaangelegenheden die door de beleidsraad zijn gedelegeerd en beleidsvoorbereiding voor gemeenschappelijke punten die de agentschappen en het departement aanbelangen. Het managementcomité vergaderde in 2008 tweemaal.

De Studiedienst maakt gebruik van de dienstverlening van de MOD van DAR. De aanbieders en gebruikers zijn verenigd in het Aansturingscomité van de MOD. Dit comité vergaderde tweemaal en besprak onder meer de jaardoelstellingen voor de MOD. In 2008 werd door de MOD per dienstverleningspakket een gebruikersgroep samengeroepen om de dienstverlening te bespreken. Dit leidde begin 2009 tot een aantal voorstellen van SLA en een ontwerp van generiek protocol van samenwerking. Het afdelingshoofd van de MOD gaf op een directieraad van SVR toelichting over de ambities van de MOD.

Vakbondsoverleg en arbeidsreglement

Binnen DAR is één overlegcomité opgericht voor het beleidsdomein Diensten voor het Algemeen Regeerbeleid en één entiteitsoverlegcomité voor het departement, de Studiedienst en de Interne Audit samen omdat het over kleinere entiteiten gaat (beperkte mogelijkheden voor ondersteuning van het overleg). De specificiteit van iedere entiteit kan binnen de agenda van het overleg en bij de samenstelling van de vertegenwoordiging tot uiting komen.

De Studiedienst heeft een arbeidsreglement dat aansluit bij het reglement van het beleidsdomein DAR. Er worden specifieke regelingen getroffen m.b.t. de stamtijden (versoepeling omwille woon-werkverkeer, flexibiliteit gezin), het inhalen van overuren (spreiden over meerdere maanden), de prikklokverplichting (vrijstelling voor onderzoekers en personen met bijzondere opdracht die meestal buiten de kantooromgeving wordt uitgevoerd) en structureel telewerken.

In 2008 werd het examenreglement besproken en goedgekeurd voor de bevorderingsrondes die voorzien waren in het personeelsplan voor de IVA Studiedienst.

9.2. Binnen het agentschap

Er zijn **geen afdelingen**. Er werd gekozen voor een eenvoudige structuur omwille van de beperkte personeelsomvang en omwille van de transversale werking van de dienst die de inzet van meerdere disciplines en kennisvelden vereist.

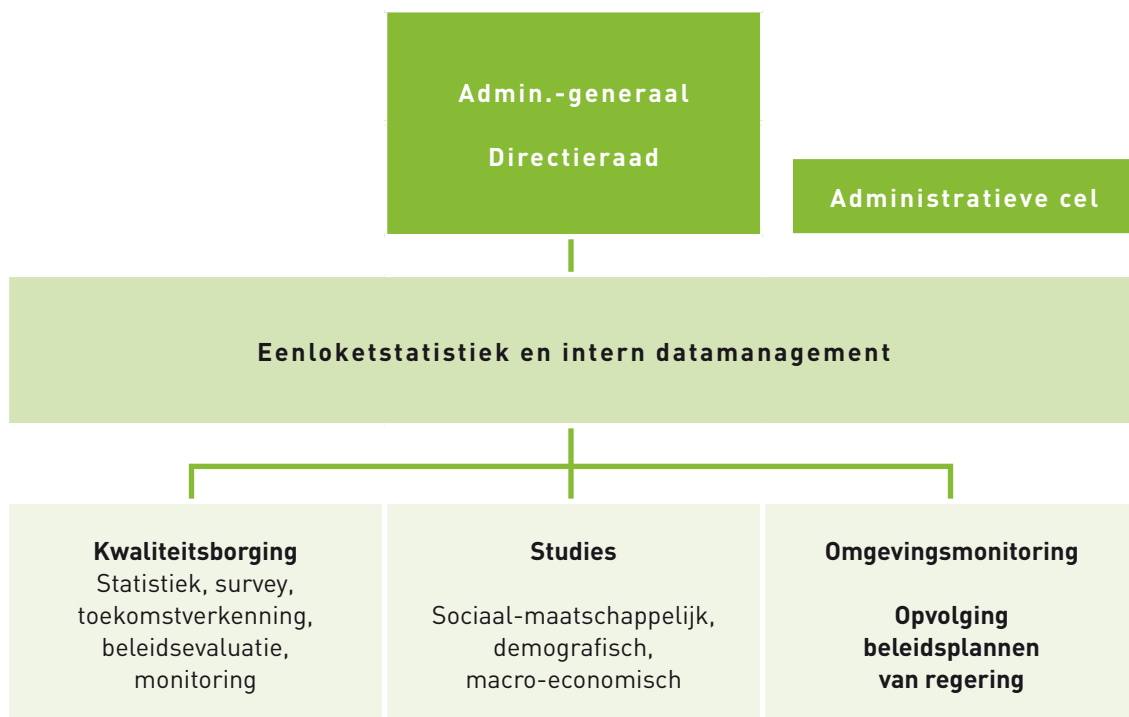
Om toch enige structuur in de organisatie te brengen, is gekozen voor de constructie van **activiteiten-programma's** die ieder door een coördinator worden aangestuurd. De keuze van de programma's valt samen met de vier strategische doelstellingen die in het oprichtingsbesluit zijn vermeld. De organisatiestructuur moet deze kernopdrachten zichtbaar maken en helpen realiseren.

De transversale samenwerking tussen deze vier activiteitenprogramma's en de organisatieondersteunende cel, wordt bewerkstelligd binnen de **directieraad van SVR die door de administrateur-generaal wordt voorgezeten**.

Aan de activiteitenprogramma's worden personen toegewezen die in hoofdzaak medewerking verlenen aan de opdrachten binnen het betrokken activiteitenprogramma. De coördinatoren treden op als eerste evaluator. Sommige personeelsleden hebben ook neventaken in andere programma's. Ze worden opgevolgd door de coördinator van dit programma die tevens als tweede evaluator optreedt.

De taken van de **directieraad van SVR** zijn de volgende: personeelszaken zoals beschreven in het Raamstatuut, beheerszaken die alle teams aanbelangen, beleidsvoorbereiding en opvolging (jaardoelelstellingen, begroting, communicatie, ondernemingsplan enz.).

Organigram van de Studiedienst van de Vlaamse Regering

Samenstelling

Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
Directieraad Studiedienst van de Vlaamse Regering

Verantwoordelijke uitgever

Josée Lemaître
Administrateur-generaal
Boudewijnlaan 30 – bus 23
1000 Brussel

Lay-out cover

Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
Communicatie
Patricia Van Dichel

Lay-out en druk

Creatieve Pers Turnhout

Depotnummer

D/2009/3241/122